

21 (915) сон

14 — 20 май 2009 йил

Web-site: oilavajamiyat.uz

Боир ХОЛМИРЗАЕВ:

4

**ОТАМ ОБРАЗНИНИ
ЯРАТГИМ КЕЛАДИ**

**«АЖРАЛИШДАН
АСРАСИН»**

5

6

**ЮНУС РАЖАБИЙНИНГ
АНТИҚА ШЎРВАСИ**

**БЕГУНОҲНИНГ
ГУНОҲИ СИЗМИ?**

16

Пойтахтимизнинг Шайхонтоҳур туманида ўз номига муносиб Офтоб кўчасида ҳамма ҳавас қиладиган бир оила бор. «Зиёлилар оиласи» дея эътироф этиладиган бу хонадон соҳибаси Кумри Абдуллаева — педагогика фанлари доктори, профессор, «Эл-юрт ҳурмати» ордени ҳамда Ўзбекистонда хизмат кўрсатган халқ таълими ходими унвонига сазовор бўлган. Оила устуну Нусратбек Раҳмонбеков эса кимёгар, профессор. Ўгли ҳуқуқшунос, қизи мусаввир, rassom, келини педагог, набираси Зулфия номидаги Давлат мукофоти совриндори.

«Данагидан мағзи ширин бўлар экан», дея кичкинтой набирасини эркалаётган Кумрихон аянинг қувончини сўз билан таърифлаш қийин.

Муҳаммад Амин сурат-лавҳаси

ГАЗЕТА САҲИФАЛАРИДА:

Тўйдан кейин уялмай десангиз...	3
Ёмонлигига яхшилик қайтди	5
Боғча опаларга совға бериш шартми?	7
Ота-она олдидаги қарзни қачон, қандай узиш мумкин?	12
Шамоллаш кўркувдан бошланади, дейишмоқда мутахассислар	13
... Ёлгоннинг ширин меваси	14
Фарзанд кўрмаётган аёл... кимдан нажот истайди?	15

КЕЧА:

→ Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислоҳ Каримов таклифига биноан Корея Республикаси Президенти Ли Мён Бак 10-12 май кунлари давлат таширифи билан мамлакатимизда бўлди.

→ Президентимиз Ислоҳ Каримовнинг «Жаҳон молиявий-иқтисодий инқирози, Ўзбекистон шароитида уни бартараф этишнинг йўллари ва чоралари» китоби Италияда чоп этилиб, Салерно шаҳрида тақдироти бўлиб ўтди.

БУГУН:

→ Пойтахтимиздаги «Ёшлик» талабалар шаҳарчасида Тошкент шаҳрининг 2200 йиллигига бағишланган «Талабалар баҳори — 2009» фестивали бошланди. Бир ҳафта давом этадиган анъанавий анжуманда уч мингдан ортиқ талаба ёшлар қатнашмоқда.

→ Эртага нишонланадиган Халқаро Оила кунига бағишлаб тайёрланган дастурга киритилган тадбир ва кечалар аллақачон бошланиб кетди.

ЭРТАГА:

→ Гулистон шаҳрида умумтаълим мактаблари ўқувчилари ўртасида анъанавий тарзда ўтказиб келинаётган «Умид ниҳоллари — 2009» республика спорт мусобақаларининг навбатдаги финал босқичига энг сўнгги тайёргарлик ишлари ниҳоясига етмоқда.

→ Мамлакатимизда Халқаро музейлар куни (18 май) байрамни ўтказишга қизгин ҳозирлик кўрилмоқда.

Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитасида

АЁЛ ТАШАББУСКОР, ФАОЛ БЎЛСА...

Жамиятимиз фаровон, оилалар мустаҳкам бўлади. Уларнинг ҳар жабҳада илғор бўлиши, ўз ўрнини топиши эса хотин-қизлар фаолияти билан шугулланадиган ташкилотларга боғлиқ

Куни кеча ана шу мақсадда Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси ташаббуси билан Фридрих Эберт номидаги жамғарманинг республикамиздаги ваколатхонаси ҳамкорлигида «Хотин-қизларнинг жамиятдаги ўрни» мавзуда давра суҳбати бўлиб ўтди.

Тадбирда Ўзбекистон Республика-

барча соҳаларда бўлганидек, шу жумладан, аёлларнинг ҳуқуқий саводхонлигини, ҳаётда тутган ўрни ва ролини оширишга алоҳида эътибор қаратилапти.

— Аёл оила, миллат маънавияти сарчашмаси, — деди давра суҳбатида сўзга чиққан Олий Мажлис

мумкин. Келтирилган далиллардан кўринадики, Германияда аёллар нафақа пули олаётганда бу маблағ эркакларникига нисбатан оз экан. Бунга сабаб, уларнинг бола тарбияси билан шугулланган даври ҳисобга олиниб, иш ҳақи миқдори қисқаришини эшитдик. Ана шу мисолдан ҳам

си Олий Мажлиси Сенати аъзолари, Қонунчилик палатаси депутатлари, республика хотин-қизлар кўмитаси пленуми ва раёсати аъзолари, фаол раҳбар аёллар, жамоат ва нодавлат нотижорат ташкилотларининг вакиллари иштирок этишди.

Давра суҳбатини Ўзбекистон Республикаси Бош вазирининг ўринбосари, Ўзбекистон хотин-қизлар кўмитаси раиси Фарида Акбарова очиб берди.

Маълумки, жамият тараққиётида ҳар бир давлатда қабул қилинган қонунларнинг ўрни беқиёс. Шу маънода бизнинг мамлакатимизда ҳам

Сенати аъзоси Ҳаётхон Ортиқбоева. — Кучли, иродали, омадли ва қолаверса, маънавиятли аёлларни кашф қилишда, уларни қўллаб-қувватлашда қонунларимизнинг ўрни катта. Шу боис ҳам оилада, ҳам жамиятда ўз ўрнини топа олган аёлгина миллатимиз учун қомил, маърифатли фарзандларни тарбиялайди. Мана, Германия мисолида оладиган бўлсак, уларда аёллар эркаклар билан бир вақтда, яъни 63 ёшида нафақага чиқар экан. Бизнинг мамлакатда эса ўз хошига кўра, 55 ёшида эмас, ҳатто 54 ёшида ҳам нафақага чиқиши

кўришиб турибдики, бизнинг мамлакатимизда хотин-қизларга бўлган эътибор ва ғамхўрлик бошқа давлатларга қиёсланганда анчагина ибратли эканлиги аён бўлади.

Тадбирда Фридрих Эберт номидаги жамғарманинг референти, доктор Беата Эшмент, жамғарманинг Марказий Осиё бўйича вакили Вульф Лапинснинг хотин-қизларни жамиятдаги ўрни тўғрисидаги маърузалари ҳам йиғилганларда катта қизиқиш уйғотди.

Барно СУЛТОНОВА,
«Оила ва жамият» муҳбири.

МАРКАЗДА ДАВРА СУҲБАТИ

Аёл — она, аёл — мураббий, сиёсатчи, маҳалла фаоли... Хуллас, унинг энг аввало, оилада ҳам, жамият ҳаётида ҳам ўзига хос ўрни ва вазифаси кўп. Буларни бирма-бир таҳлил қиладиган бўлсак, бу сирли ҳилқатнинг ҳали очилмаган юзлаб, минглаб қирралари очилаверади. Шу маънода куни кеча Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги «Ижтимоий фикр» маркази ташаббуси билан ўтказилган «Сийosatда аёллар (Германия ва Ўзбекистон тажрибаси)» мавзусидаги давра суҳбатида кўтарилган масалалар долзарблиги билан алоҳида ажралиб туради. Негаки, Германия Шарқий Европани ўрганиш маркази қошидаги «Марказий таҳлил» интернет журнали муҳаррири, доктор Беата Эшментнинг ушбу мулоқотда билдирган фикр-мулоҳазалари суҳбатнинг қизиқарли ва жонли кечишини таъминлади.

Айниқса, унинг республикамизда хотин-қизларга кўрсатилаётган эътибор ва ғамхўрлик билан боғлиқ айрим кузатувлари ҳамда ўзбек аёлларининг оилаларварлигидан тортиб, жамият фаолиятида ҳам фаол иштирок этаётгани хусусидаги эътирофи катта қизиқиш уйғотди. Шунингдек, «Ижтимоий фикр» маркази директори ўринбосари М.Хожимухамедовнинг ўзбекистонлик хотин-қизлар фаолияти билан боғлиқ таҳлилий чиқиши ҳам давра суҳбати иштирокчиларига манзур бўлди.

Шерзод КАРИМОВ

БИЛИМДОНЛАР БАЙРАМИ

Пойтахтимизнинг Учтепа тумани Тўлқин Жалолов номи 245-умумтаълим мактабида республика халқ таълими вазирлиги ташаббуси билан ўтказилаётган «Математика ва информатика ойлари» дастури асосида 9-«А» ва 9-«В» синф ўқувчилари ўртасида «Аралаш-қуралаш информатика ва математика бирлаш» мавзусида махсус тадбир бўлиб ўтди. Унда ўқувчилар томонидан тайёрланган кўргазмали қуроллар намойиш этилди. Айниқса, 9-«А» синф ўқувчиси Музаффар Эргашев тайёрлаган компьютер макети кўпчилиكنинг эътиборини тортди.

«Интернет» ва «Математика» билимлар жамоаси шартларни бажариш давомида ўзларининг бу мураккаб фанлардан нечоғли билимга эга бўлаётганларини намойиш этдилар.

Ўқувчиларнинг бадий чикишлари уларнинг адабиёт, тарих ва бошқа фанлардан ҳам пухта билим эгаллаётганликларини кўрсатди. Кеча сўнггида мактаб директори Комила Муҳиддинова голиб чиққан 9-«В» синф жамоасини қутлади ва барча билимдонларга фахрий ёрлиқлар, математика ва информатика фанига оид китобларни топширди.

Тамара ХУММАТОВА

«ОИЛА ДОРИЛФУНУНИ»: МАСАЛАНING МАЙДАСИ ЙЎҚ

Самарқанд шаҳар 2-сон ФХДЭ бўлимида бўлиб ўтган «Оила дорилфунуни»нинг бу галги ўқув машғулотлари мавзуси мана шу, яъни қон-қариндошлар ўртасидаги никоҳнинг саибни оқибатлари, соғлом турмуш тарзи, никоҳдан аввалги тиббий кўриқнинг аҳамияти хусусида бўлди. Ушбу ўқув соатларида никоҳдан ўша арафасида турган ёшлардан ташқари коллеж ўқувчилари ҳам иштирок этишди.

— Мамлакатимиздаги никоҳларнинг 20 фоизи қон-қариндошлар ўртасида тузилмоқда, — дея тушунтириш берди Саломатлик институти вилоят бўлими бошляги Лаило Алматова. — Бу эса ирсий касалликларнинг кўпайишига олиб келади. Ногирон фарзанд нафақат ўша оила, балки жамият учун ҳам оғирқили нуқталардан бири ҳисобланади. Занжирдай боғланиб келаётган муаммоларнинг асосидан йўқ қилиб ташлаш эса мана бу ерда ўтирган, келгусида оила қурмоқчи бўлаётган ёшларга бевосита боғлиқ.

— Эндилликда «Оила дорилфунуни»нинг бу каби ўқув машғулотларини нафақат бу ерда, балки сайёр ўқув курслари сифатида коллеж, лицей ва бошқа таълим даргоҳларида ҳам ўтказишни режалаштирдик, — дейди 2-сон ФХДЭ бўлими мудираси З.Аҳмедова. — Сабаби оилага тиббий, илмий тайёргарлик ҳали никоҳдан ўтиш учун ариза топширилмасданқош бошланчи лозим.

Ўқув курслари давомида вилоят ҳокими ўринбосари, хотин-қизлар кўмитаси раиси Г.Шодиева ҳам мавзуга оид фикрларини баён этди.

Гулрух МЎМИНОВА,
«Оила ва жамият» муҳбири.

«ЭНГ ЯХШИ КИТОБ»

Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлиги муассислигидаги «Китоб дунёси» газетаси 2008 йилда нашр этилган мазмун-мундарижаси, матбаа ижроси юзасидан энг яхши китобларни аниқлаш, нашриётлар, муаллифларни рағбатлантириш ҳамда Республикада ноширлик фаолиятини ривожлантириш мақсадида Ўзбекистон Республикаси нашриётлари ўртасида қуйидаги номинациялар бўйича «Энг яхши китоб» кўрик-танловини ўтказишга эълон қилади:

1. **Ижтимоий-сиёсий мавзуга оид китоблар;**
2. **Ватан тарихи мавзуга оид китоблар;**
3. **Ўзбек мумтоз адабиётига доир китоблар;**
4. **Болалар ва ўсмирлар учун китоблар;**
5. **ART китоб. Санъат нашрлари, оригинал йўналишдаги бадий-безак ишларини акс эттирган фотоальбомлар, таъсирий санъат маҳсулотлари, миниатюра ва бошқа нашрлар ва китоб дизайни.**

Диккат, танлов:

мақсадларига мувофиқлиги:
— матбаа ижросининг сифати;
— нашрнинг оммабоғлиги ва профессионал жиҳатдан аҳамиятлилиги.

Кўрик-танловга китоблар ва бошқа босма нашрлар 2009 йил 1 июнгача қабул қилинади.

Танлов ғолиблари шу йилнинг 10 июнигача аниқланади. Ғолибларга I, II, III даражали дипломлар. Бош мукофот совриндорига танлов дипломи ҳамда қимматбаҳо эсдалик совғалари 27 июнь — Матбуот ва оммавий ахборот воситалари ходимлари кунинда тантанали топширилади. Танловда ғолиб бўлган китоблар ва бошқа ноширлик маҳсулотлари Ўзбекистон Республикаси номидан Халқаро китоб кўргазма-ярмаркаларида қатнашиш учун тавсия этилади.

Танловга қўйиладиган нашрларни қуйидаги манзилга юбориш мумкин: 100129, Ташкент, Навоий кўчаси, 30-уй, «Китоб дунёси» газетаси тахририятига.

Мурожаат учун телефонлар: 244-13-65, 244-95-20.

Ушбу раъз остида берилаётган мақолалар Ўзбекистон мустақил босма ОАВ ва Ахборот агентликларини қўллаб-қувватлаш ва ривожлантириш жамоат фонди томонидан ажратилган грант асосида тайёрланди.

Оилани «табиатнинг шоҳ асари» дейишади. Негаки, инсоният тараққиёти давомида у энг муҳим ижтимоий қурилма, чинакам қадриятга айланган.

Оила — инсониятнинг яшаш тарзи, ижтимоий ҳаётнинг муҳим, энг қадри зийнати. Бизга ҳеч ерда оиламиздагичалик интиқ эмаслар. Биз ҳеч бир маконда ўзимизни оила даврасидагидай хотирлам, хушбахт сезмаймиз. Ютуқларимиздан энг кўп севиниб, гурулланганимиз ҳам, аввало, оиламиздагилар. Йўлдан тойсак

15-май — Халқаро оила куни

она ҳам, фарзанд ҳам керак эмас; қариндошлик ришталарига-ку, аллақачон чек қўйлади.

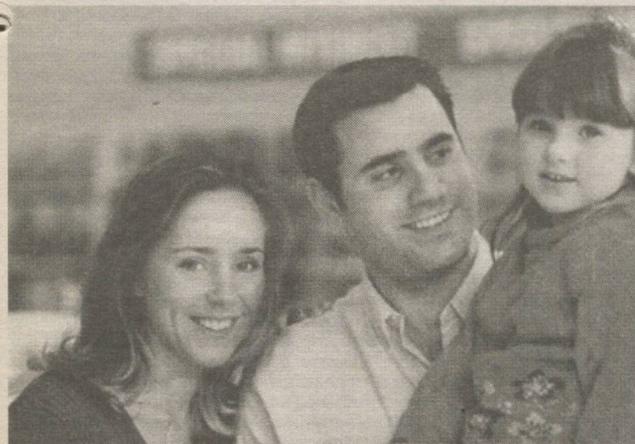
Яхшики, Ўзбекистонимизда яшайётган турли миллат ва элат фарзандлари аҳил оилалардаги соғлом турмуш тарзи тарафдоридир. Оилани эъозлаш, уни муқаддас деб билиш халқимизнинг қон-қонига сингиб кетган.

Фарзандлар тарбиясига, би-

дан бошлаб, ҳар йили 15 май кунини Халқаро Оила куни сифатида нишонлашга қарор қилинди. 1994 йилни «Халқаро Оила йили» деб эълон қилингани жаҳон ҳамжамиятининг диққатини оила институтининг жамият тараққиётида тутган ўрни ва ролига тортиш учун хизмат қилди.

Президентимизнинг ташаббуслари билан 1998 йилни «Оила йили»

ОИЛАНING ОЛТИН ҚЎРҒОНИ

деб эълон қилиниши, шу йили Республика «Оила» илмий-амалий марказининг ташкил этилгани, оилани қадрият сифатида эъозлаш, уни кенг кўламда ўрганиш имконини берди. Ўтган ўн бир йил вақт ичида, марказ оилалардаги муаммоларни бартараф этишга қаратилган қатор лойиҳалар устида изланишлар олиб бориб, тегишли тавсиялар ишлаб чиқмоқда.

Халқаро оила куни арафасида бу марказнинг илмий ходимлари анъанага қўра, республикамизнинг турли ташкилот ва идораларида, вилоятларнинг шаҳар ва қишлоқларида кенг қамровли тадқиқотлар ўтказдилар. Шунингдек, талаба ва ўқувчилар учун очик дарслар, оилага

йўллайдиган, қийналмас — кўмакка шошилиб қўлайдиганлар ҳам оиламиз аъзолари. Уларнинг ниятлари эзгу, хизматлари беминнат.

Оиланинг олтин қўрғони асрлар давомида ажодларимизнинг замонлар оша мисқоллаб сайқал топган маънавий ва маданий бойликларини хазинасини сақлаб, бойитиб келувчи муштажам истеҳкомдир.

Ҳа, дарҳақиқат, оилавий муносабатлар, эзгу удувлар, ҳикматга бой анъаналар олтин қўрғон ичидаги бебаҳо хазинадир. Бу хазина халқни халқ, миллатни миллат қилиб турувчи маънавийтимизнинг ўзагини ташкил этади.

Баъзи бир хорижий мамлакатларда «Оила ижтимоий институт сифатида ўз мавқеини йўқотмоқда, замонавий инсон танҳо ўзи яшаш ўтиши, шу тарзда ҳам тўлақонли ҳаёт кечирishi мумкин» деган нотўғри қарашлар ҳам йўқ эмас. Агар бу асосиз қарашларга ишонадиган бўлсак, унда барча кишилар худбинлик ботқоғига ботиб, фақат ўзларинигина ўйлаб яшашлари керак бўлиб қолади. Уларга ота-

ринчи галда, ота-оналар масъулдир. Ёш оилаларда дастлабки фарзандлар туғилганда эса, янги бўғинга бир эмас, иккита катта оила раҳнамо ва елкадош бўлади. Тегишли давлат муассасалари, маҳалла-қўй, қўни-қўшни, қариндош-уруғлар ҳам ўрни билан қўмакка шай бўлиб турадилар.

Оила аъзоларининг меҳру оқибати, ҳамжихату ҳаммаслаклиги ҳар бир шахснинг маънавий, жисмоний, ижтимоий тақдирини муайян қилиб туради. Оила даврасидаги яқин кишиларнинг қўллаб-қувватлаши, мадади, фидойилиги, садоқати кишига куч-қувват, ғайрат бағишлайди, эртанги кунга ишончини оширади, тақдирининг фавқуллода зарбаларидан ҳимоя қилади.

Оиланинг ана шундай муҳим ва серқирра хусусиятлари дунё ҳамжамияти томонидан эътироф этилиб, Бирлашган Миллатлар Ташкилоти Бош Ассамблеясининг 1993 йил 20 сентябрда бўлиб ўтган ялпи йиғилишида 1994 йил-

бағишланган иншо танловлари, шунингдек, «Оила — қўш устунли айвон», «Аҳил қайнона ва келин — оиланинг фаршталари», «Соғлом ва маърифатли фарзандлар — эл-юрт бойлиги», «Зулму эўравонлик — аҳил оилага ёт иллат» эканини эътироф этувчи давра суҳбатлари, учрашувлар ташкил этиди. Қўша қариб, қадр топган табарруқ инсонларнинг оилавий ҳаёт тарзини ўрганиб, тарғиб қиладилар. Оилавий спорт мусобақаси, кам таъминланган, ёрдамга муҳтож оилаларни қўллаб-қувватлаш каби тадбирларни ташкил этиш ва ўтказиш режалаштирилади.

2009 йилни Президентимиз «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили» деб эълон қилдилар. Бу эса мамлакатимизнинг чекка қишлоқларидаги оилаларнинг ҳаёт тарзида, маънавий-маърифий муҳитида ижобий ўзгаришларнинг янада тез суръатлар билан амалга оширилишига имкон беради.

Мунаввара ЁҚУББЕКОВА,
республика «ОИЛА» илмий-амалий маркази бўлим бошлиғи.

БУТУННИНГ ГАПИ

ТЎЙДАН КЕЙИН УЯЛМАНГ!

Бўй етган қизлар... Улар ҳадемай турмуш қуришади. Аёлнинг саломатлиги эса наодон хотиржамлигининг гаровидир. Хўш, бугун қизларимизни нимадан огоҳ этишимиз зарур?

Биринчидан, муддатидан олдин турмушга чиқшдан. Токи никоҳ арафасида улар ўзларини оила бекаси бўлишга тайёр ҳис қилсинлар. Иккинчидан, улғайишнинг нозик босқичида қиз бола тиббий кўриқдан ўз вақтида ўтиб турсин. Тўй олдида бўладиган тиббий назоратдан уялишмасин. Учинчидан, улар тиббий маданият ва соғлом турмуш тарзи талабларидан хабардор бўлишсин.

Самарқанд вилоят хотин-қизлар қўмитаси махсус жадвал асосида ана шу масалалар юзасидан барча туманларда, коллеж ва лицейларда мулоқотлар уюштирди. Вилоят ўрта махсус ва касб-хуна тарғиб божқармаси, «Камолот» ЕИҲ вилоят бўлими ҳамкорлигидаги учрашувлар қизлар учун чинакам сабоқ вазифасини ўтади. Қизлар хузурида катта ҳаёт тажрибасига, бўтага эга аёллар меҳмон бўлишди. Саломатликнинг аҳамияти, саранжом-сарихталик, рўзғор маданияти, оналик масъулияти ҳақида суҳбат қуришди.

Хусусан, Самарқанд туманидаги маиший ҳизмат коллежидаги тадбир савол-жавоб, мулоҳазаларга бой бўлди. Шифокорлар, руҳшунослар турмушдаги ҳар битта муаммо ечимини ҳаётий мисоллар билан тушунтириб беришди.

— Гарчи оналар кўнгли мойил бўлса-да, қизлар ҳамма сирларини ҳам уларга айтиверишмайди. Дугоналар, самимий устозлар сўзининг таъсири кўпроқ, — дейди коллеж директори Ҳамроҷучук Остонова. — Агар биз улар билан дилдан сирлашиб, маслаҳатлар бермасак, қизлар кўчадан эшитган ақидаларга амал қилишга кўникадилар. Ҳаётдаги хатони тузатиш нафақат ёшларга, ўқитувчиларга ҳам оғир кечади. Ихчам гуруҳларда уюштирилган бундай тадбирлар харорати қизлар қалбига бориб етади. Улар билмаганларини аввало мутахассислардан кейин эса бир-биридан сўраб олишади.

Дарвоқе, савол-жавобдан сўнг тренинг ҳам ўтказилди. Ёшлар шоира Жумагул Сувонова, «Камолот»чи Зебинисо Ҳакимова ёрдамида ўз билимларини синовдан ўтказишди. Унинг натижасидан ташкилотчилар сўнгли тўлди.

— Энди сизлар ҳам соғлом турмуш тарзи тарғиботчисизлар, — деди тадбир якунида вилоят ҳокими ўринбосари, вилоят хотин-қизлар қўмитаси раиси Гулнора Шодиева. — Ҳар бирингиз маҳалла, уйга борганда атрофдагиларга билганларингизни тушунтиришга интилинг.

Гулруҳ МҶМИНОВА,
«Оила ва жамият» муҳбири.

МУСИҚАНИ ТАРЖИМА ҚИЛИБ БЎЛМАЙДИ ИСТИҚЛОЛ ФАРЗАНДЛАРИ

Эъзога 11 ёшдан санъат мактабига кириб келган эди. Дугоналарининг бу даргоҳга қатнаётганини эшитиб, ўзбек халқ чолғу асбоблари бўлимининг дутор мутахассислиги бўйича мураббийга учради. Ўқитувчи унинг кечикканини, дарслар сентябрь ойидан бошланганини айтди. Эъзога эса қайтиб кетмади, умидини ҳам узмади. Келаверди, келаверди... Ўқитувчи кўрдикки, бу жик-каккна қизда қизиқиш кучли.

«Майли, сенга имкон берман, аммо синов шарти билан қабул қиламан», — деди никоҳ устози. Шу тариқа, Эъзога ўқув йилининг ярмидан бошлаб санъат мактаби сабоқларига қатнай бошлади.

— Чорак асрдан буён шу мактабда дутордан дарс берман, — дейди унинг устози Муҳаррам Каримова. — Юзлаб шогирдлар тайёрладим. Бир-биридан яхши. Иқтидорлилари жуда кўп. Санъатнинг эта-

УНИ ТУШУНИШ, ҲИС ҚИЛИШ МУМКИН, — ДЕЙДИ ЎН БЕШ ЁШЛИ БАСТАКОР

гидан ушлаб кетганлари ҳам талайгина. Аммо улар орасида Эъзога бошқача...

Қизиқ, Эъзоанинг бошқачалиги нимада? Бу ҳақда яна мураббийнинг ўзи шундай дейди:

— У санъат оламига шунчаки ихрочи, созанда бўлиб эмас, балки, ижодкор бўлиб кириб келаяпти. Кунларнинг бирида «Опа, бир куй басталадим, эшитиб кўринг-чи», — де-

ганида қулоқларимга ишонмадим. Нимадир бор, яна бир оз ишласа, натижа чиқади. Сўнг унга алоҳида меҳр билан сабоқ бера бошладим.

Жажигина бастакор ҳозир 10 дан ортиқ куй яратди. «Шодиева», «Дутор сеҳри», «Сирли диёр», «Эрка қиз», «Сумбула» ва бошқалар ана шулар жумласидандир.

— Шўх куйлар яратишни ёқтираман, — дейди Эъзоанинг ўзи биз билан суҳбатда. — Негаки, бундай куйлар кишининг кайфиятини кўтарди. Мен одамларнинг юзларида табассум кўришни истайман.

Унинг кўп бора такрорлайдиган гапи: «Шеър ёки романни таржима қилиш мумкин, аммо муסיқани таржима қилиб бўлмайди». Дарҳақиқат, муסיқа умуминсоний туйғуларнинг жарангдор тилдир. Унинг нияти келажакда замонавий ва мумтоз оҳанглар жўрлигида ўзига хос янги

куйлар яратиш.

Эъзоанинг сўзлари завқингизни келтиради. У яқинда «Янги авлод» болалар ижодиёти фестивалининг республика босқичида голиба бўлди. Тошкент шаҳрида бўлиб ўтган Муҳиддин Қориёкубов номидаги ёш чолғучиларнинг муסיқий танловига иккинчи ўринни қўлга киритди. Шу йилнинг февраль ойида эса у Андижон шаҳрида бўлиб ўтган санъат мактаби ўқувчилари ўрта-синфдаги ўзбек халқ чолғу асбоблари фестивалида биринчи ўринни эгаллади.

Эъзога Жалилова айни пайтда Китоб туманидаги 2-мактабнинг 9-синф битирувчиси. Тумандаги 10-санъат мактабнинг 5-синфиди таҳсил олади. Унинг мақсади мактабни тугатиб, Ўзбекистон Давлат консерваторияси қошидаги академик лицейнинг бастакорлик йўналишига ўқишга кириш.

Лола ЎРОҚОВА

Муқимий номидаги ўзбек давлат мусиқали драма театрининг ўзига хос тарихи, ўтмиши бор. Не-не забардаст санъат даргаларининг қалб қўрлари шу улуг даргоҳ сахнасига тўкилган. Устоз санъаткорлар издошлари бўлган фидойи актёрлар бу анъаналарни бугун ҳам изчил давом эттиришмоқда. Ана шундай иқтидорли актёрлардан бири Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Боир ХОЛМИРЗАЕВ бугун саҳифамиз меҳмони.

— Боир ака, суҳбатимизни болалик дамларингизни эслаш билан бошласан. Чунки, инсон ҳаётининг энг кизиқарли онлари мана шу даврдан бошланади.

— Болалигим кўшни Тожикистоннинг Хўжанд вилоятидаги Фармонқўрғон деган қишлоқда ўтган. Онам Сайдинисо опа билан отам Мирзаали ака ўн фарзандни тар-

Боир ХОЛМИРЗАЕВ:

ОТАМ ОБРАЗНИ ЯРАТГИМ КЕЛАДИ

биялаб, вояга етказдилар. Ишонасизми, иккиси ҳам Тошкентга бир марта келмаган, театр, кинога тушмаган бўлсалар-да, лекин санъатни ниҳоятда қадрлайдиган инсонлар. Базан отамнинг телевизорда зўр-зўр актёрлар чиқса: «Кампир, бизниям болаларимиздан бирортаси шуларга ўхшаб танилармикан-а?» деганларини эшитиб қолардим. Болаликни бебошлик деймиз, ўқинчи деймиз, лекин бизнинг келажакимиз худди ана шу фасад илк бора кўз очади, бадийроқ қилиб айтадиган бўлсам, куртак ёзади. Худди ана шу яъни отамнинг маҳзунли армони мени санъат йўлига етаклади, десам муболаға бўлмайди. Мактаб, институт, оғир синовлар — ҳаммаси бугун тушга ўхшайди.

Мен ёшлигимда спортчи бўламан, дердим. Чунки волейболни яши кўрардим. Аниқ фанларни жиним суймасди. Лекин адабиёт жону дилим эди. Шу боис санъатта ошно бўлдим. Каттами, кичикми, роллар ижро этиб, эл назарига тушдим. Ана энди отам ҳам, онам ҳам: «Ҳа, ўғлим, ўшанда биз машҳур актёрларга ҳавас қилмасак, сендан ким билади, зўр волейболчи чиқарди-ю, лекин бу даражада танилмасдинг-да», деб қилишди.

— Санъаткор учун илк яратган ижод намуналари бошқаларига қараганда қадрлироқ бўлади. Театр ва кинода яратган биринчи ролларингиз ҳақида таассуротингиз ўзгарганми? Ҳар ҳолда бу соҳада маълум бир йўлни босиб ўтиб, тажриба орттирдирингиз, энди ўзингизга нисбатан талабларингиз ўзгарганми...

— 1979 йилда Тошкент Давлат санъат институтининг мусиқали драма ва комедия факультетида ўқиб юрган кезларим Ўзбек миллий академик драма театрида Аббор Хўрдатов хўйрасига бағишланган, театрлаштирилган кеча бўлди. Унда мен Алишер Навоий ролини ижро этдим. Аббор аканинг чопонлари менга катта бўлгани учун буқлаб, салдаларини ҳам кичрайтириб бир иложини қилиб, кийгизишганди. Уша пайтда биласизми, ички бир ғайритабиий ўзимдаги ҳолатдан хайрон қолганман, негаки, менда кўрқувдан кўра, шундай катта саҳнада улуг инсоннинг сиймосини олиб чиқаяпман, деган фахр ва гурур туйғуси кучли бўлганди. Муқимий театрида илк марта «Мангулик» спектаклида Умнат ролини ўйнадим. Кинода эса «Занжир» ҳамда «Кўнгли кўчалари» видеофильми орқали танилдим. Телевидениеда дастлаб «Назм

ва наво» деган кўрсатув бўларди бир пайтлар, икки байт ғазал ўқиб чиққанман.

— Одатда актёрлар негадир мукамал, маромига етган образни ёши улгайиб, танилиб бўлганидан кейинги ижодий фаолиятини қуттишади. Сиз ҳам шу пайтгача кўпгина катта-кичик образларни яратдингиз. Айтинг-чи, улар орасида кўнглингиз тўлган ва тўлмаганлари қайсилари?..

— Бошқаларни билмадим-у, лекин мен ҳеч қачон бирор-бир ролимдан кўнглим тўлмаган, деёлмайман. Аслида-ку, инсон кўнглининг кемтик жойлари кўп. Биламан, уларни тўлдириш учун жуда кўп изланиш, меҳнат қилиш керак. Ҳозир ҳам эсимда, Хуршид Давроннинг «Бобуршоҳ» спектаклида Бобур ролини ниҳоятда берилиб ўйнаганман. Бетакрор санъаткор, Ўзбекистон халқ артисти, раҳматли устозимиз Рустам ака Маъдиев саҳналаштира ушбу спектаклда шоҳ ва шоир Бобурга хос ажойиб рўҳий кечинмалар билан боғлиқ ҳолатларни ўзим яратганман. Чунки Рустам ака менга кўпроқ эркинлик берган. Кейинроқ эса шу спектаклга ўзим режиссёрлик қилиб, саҳналаштирдим.

— Ўзбекистон халқ артисти, марҳум санъаткор Ҳамза Умаровнинг жарангдор ва бетакрор овози муҳлисларимизнинг ёдида сақланиб қолган. Эшитишимча, шундай машҳур актёр билан битта саҳнада роль ижро этган экансиз-а?

— Институтни битириб, театрга ишга келганимда, Ҳамза Умаровга жуда ҳавас қилардим. У кишини театр атрофида кўриб қолсам у ёққа ўтиб ҳам, бу ёққа ўтиб ҳам салом бераверардим. Мени кўрса-ю, назари тушиб қолса, деган умид билан бу одатини қанда қилмасдим. Бир куни Ҳамза ака театр йўлида матн ёдлаб ўтирган экан. Ёларидан олти марта салом бериб ўтдим. Еттинчи марта ўтаётганимда: «Хой, бола, намунча серсалом бўлмасанг», деб озгина койиб ҳам бердилар. Кейин эса Андижонга хизмат сафарига борганимизда беш-олти нафар санъаткорларнинг, шулар қаторида жумладан Ҳамза Умаровнинг ҳам овозини ўзларидан сўрамасдан тақлид йўли орқали ижро қилдим. Бир пайт Марям опа келиб: «Боир, қани тез бориб Ҳамза акадан уэр сўранг, бўлмаса кўчонча қилиб, бир сўкиб беради», деди. Юғуриб бориб, Ҳамза аканинг оёғига тиз қўқиб, кечирисишни сўраб, гуноҳорона бош эгиб турсам, қулимсираб: «Майли, тақлид қилавер, ўхшаётти шекилли», деса бўладими. Шу гални эшитиб, шунака суюндимки, асти кўяверинг. Ушандан кейин устоз билан бир қатор спектаклларда биргаликда роллар яратдик. Ўзи муҳими, Ҳамза Умаровнинг дуосини олиш бахтига муяссар бўлганман.

— Санъаткор учун ташқи кўриниш, юз ифодаси, овози билан бирга нотик-

лик қобилияти ҳам жуда муҳим. Аммо кимдир бундан унумли фойдаланади, кимдир бу истеъдодни сезмай ҳам ўтади. Сиз ҳам роль ўйнайсиз, ҳам дубляжда қатнашасиз, ҳам эшиттиришлар олиб борасиз. Овозингиз устида қандай ишлайсиз?

— Ёдгор баҳши деган энам бор эди. Кеч тушди дегунча бизларни атрофига йиғиб, «Тоҳир ва Зухра», «Ёрилтош» дostonларини айтишни бошларди. Кўзларини юмиб, то асарни охирига етказмагунча очмасди. Биз болалар бир-биримизнинг пинжимизга суқилганча тинглاردик уни. Дoston қаҳрамонлари ҳолатини одамнинг юрагини ларзага келтирадиган даражада тасвирлаб беради. Энаминг айтиш оҳанглари, одамга таъсир эттириш жиҳатларига қараб, кўп нарсаларни ўргардим. Ҳеч кимга билинтирмай далага бориб, ўзимча момога ўхшатиб монологлар тўқиб, баланд овоз билан айтиб, кеч тушган, қорним очқаб, овқат ейишга ҳам ҳолим қолмаганидан кейингина унга қайтардим. Эртасига яна далага кетардим. Мен бу табарруқ зотдан ҳар бир асарга бугун меҳримни, юрагини бериб, ўзимники қилиб ўқишни ўрганганман. Институтда ўқиб юрган пайтларим «сахна нутқи» фани ўқитувчиси Муҳаммадҷон Усмонов мендаги бу истеъдодни илғаб, овозим-

бировга тик боқиб гапирмайдиган одам, аммо ҳақиқатга сал тегиб кетсангиз, тамом, ҳеч нарсадан қайтмайди. Отига ўхшаб мардликни яхши кўради, гирромликни ёқтирмайди. Ҳатто хотинини ҳам чин дилдан севишини сўз билан эмас, аксинча, кўз қарашлари, жеркишлари билан сездирадиган образ.

— Сезяпманки, гап орасида ва болаликдаги армонли ва бугунги кундаги қувончли хотираларингизни эслаб, эътироф этиш билан бирга бу муваффақиятларда ота-онангизнинг хизматларига алоҳида урғу бераёйсиз.

— Мен ҳаёт фалсафасини, яшашга бўлган кураш шиддатини онамда кўраман. Чунки дунёга келиб биринчи кўрган одамнинг онангиз бўлади. Ҳатто биринчи муаллимимиз онам, десам, отам хафа бўлмайди. У киши билан боғлиқ бир воқеа ҳали-ҳануз мени хайратта солиб келади. Бир куни отам бозордан сугир олиб келди. Аммо сугир қурғур жуда ўжар экан. Елини сутта тўлиб кетса ҳам ёнига ҳеч кимни йўлатмайди. Шунда онам сугирга яқинлашиб, юнларини аста силаб, алла айта бошлади. Кўзларини юмиб, ўзи йиғламай, бошқаларни йиғлатадиган нола билан айтди. Бир пайт сугир тушмағур шунақа мулоим, ювшо тўтиб қолдики асти кўяверинг. Кўряпсизми, она меҳри нафақат бизни, ҳатто жонзотларни ҳам меҳрибон қилиб кўяр экан. Баъзида Тошкентга келсалар, «меҳмонга олиб бораман» десам, «қўй болам, ўртоқларининг олдида сени уяштириб қўймайин», деб рози бўлмайди. «Эҳ ўзимнинг соддагина онажоним-а. Мунчаём беозоргина бўлиб меҳр берасиз, мунчаём индамай туриб яшашни ўргатасиз», дегим келади. Кўлларига бирор марта крем суртмаган, қош-кўзлари ўсма-

ни сайқаллаштириш учун кўп ҳаракат қилган.

У театр, кино, дубляж ёки радио бўладими, ҳаммасининг туб илдизи битта. Халқимизга ижодий санъатни кўрсатиш. Театрда ўйнолмаган ролини дубляжда яратаман, дубляждан кўнглим тўлмаса радиодаги образимдан излайман. Ундан кўнглим тўлмаганини институтда талабаларимнинг фикрлари билан тўлдираман. Бу жараёнлар мени интилишга, кўпроқ меҳнат қилишга ундайди.

— Ўтган йили, энг аввало томошабинлар, қолаверса, мутахассислар эътирофига сазовор бўлган «Чавандоз» фильмидаги Тошмурод полвон образи сизнинг яна бир ажойиб кўранганини очди, десак, хато бўлмас. Ана шу образингиз ўзига хослиги, унинг сизга маъқул бўлган томонлари ҳақида гапирсангиз?

— Рафур Шермухаммад қаламига мансуб, Ҳамидулла Хасанов режиссёрлик қилган ушбу фильмни бутун Марказий Урта Осиё халқлари кўрди, десам янглишмайман. Чунки кўшни давлатлардаги ҳамкасбларим ҳам телефон қилишди, табриқлашди. Бу эътироф менга албатта кўтаринки руҳ бағишлайди. «Чавандоз»нинг асосий қисмлари Нарпай туманининг тоғлар бағрида жойлашган Накурт қишлоғида олинди. Очиги, суратта олиш жараёни осон кечмади. Нега десангиз, шу пайтгача отлар билан кам ишлаганими панд берди. Қолаверса, чавандоз боласини сенсираса сенсирайди-ки, отини сизлаб гапирди. Шу боис аввалига уларни кўндириш қийин бўлди. Бегонага от беришга кўзлари қиймади. Зўрга рози бўлишди. Омадни қарангки, мен яратган образ Тошмурод полвон ҳам ўзи камгап, оғир-босиқ,

дан бошқа нарсаларни тан олмайдиган ана шу аёлнинг бағрини, иссиқ тафтини ҳар доим соғиниб яшайман. Отам ҳақида эса эҳе, фахр билан, гурур билан сўзлашга ҳақлиман. Негаки, ўғиллар ҳар доим отасига тортади, ўшагисси, дуоларини олгиси келади. «Менинг отам ҳаммадан яхши!» дея баралла хайкиргиси келади. Битта армоним дейинми, орзу-ниятим дейинми, ҳеч тинчлик берайди менга. У ҳам бўлса, ўн фарзандини ўқитиб, уйли-жойли қилиб, яна набиралири учун кўймаланиб чарчамаётган, бутун оиланинг қувончи-ю, ташвишларини юрағида кўтариб яшаватган содда, болажон отамга ўхшаган образни яратгим келади.

Буй йил иккаласи ҳам етмишинчи баҳорларини қутиб олишди. Илоё, бизни қаерда бўлсак-да, туну кун дуо қилиб, бедор яшаватган ота-оналаримиз омон бўлсинлар.

— Боир ака, эшитишимизча, ўзингиз ҳам энди бобо бўлибсиз. Оилангиз ҳақида гапириб беринг.

— Оловиддин, Жамолддин, Саҳобиддин, Моҳиунур исмли фарзандларим, Дилнур деган ширингина набирам бор. Улар турли касбларда хизмат қилсалар-да, лекин санъатни яхши кўришади. Керак бўлса, театрда, кинода, радио ва телевидениедаги ҳар бир чиқишларимни кузатиб, ҳолис баҳрлаб боришади. Аёлим Навбахор Ҳолмирзаева эса тиббиёт ҳодими. Демак, оиламизда ҳеч кимнинг касал бўлишга ҳаққи йўқ, Халол ишлаш керак, чин дилдан ижод қилиш ва... ОИЛА АТАЛИМИШ МУҚДАС МАЪВОНИ ЭЪЗОЗЛАБ, ПОКИЗА БЎЛМОҒИ УЧУН КУРАШИБ ЯШАШ КЕРАК!
Нигора РАҲМОНОВА суҳбатлашди,
«Оила ва жамият» мухбири.

«АЖРАЛИШДАН АСРАСИН»

Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги «Ижтимоий фикр» марказида ўтказилган «Оила ва маънавият» мавзусидаги социологик сўровнинг айрим маълумотларида эр-хотин ўртасидаги низоларга қўйидаги омиллар сабаб бўлиши қайд этилган:

— эр-хотиннинг психожинсий мос келмаслиги;
— ўз «мен»и аҳамиятини англаш билан никоҳ жуфтнинг кадр-қимматга, эътиборга бўлган эҳтиёжнинг қондирилмаслиги;
— гамхўрлик, эркалалаш, эътибор ва ўзаро тушуниш сингари ижобий эҳтиёжларнинг қондирилмаслиги;
— жуфтнинг бири фақат ўзига жуда кўп эътибор қаратиши (алкоголь, гиёҳванд моддалар, фақат ўзи учун моддий маблағларни сарфлаш ва бошқалар)

— уй-рўзгор ишлари, фарзандлар тарбияси, ота-онага бўлган муносабатда ўзаро ёрдам, ҳамкорликка бўлган эҳтиёжнинг қондирилмаслиги;
— дам олиш, қизиқишлар ва маънавий-маърифий қарашлардаги тафовутлар.

Ушбу маълумотлар оиладаги муносабатларни ўрганиш борасида олиб борилаётган тадқиқотлар сирасига кириб, мамлакатда оилалардаги муаммоларни аниқлаш ва бартараф этиш, оила фаровонлиги, тинч-тотувлигини таъминлашда муҳим омил бўлиб хизмат қилади. Бу муносабатларни оила социологияси фани ўрганади.

Хўш, оила социологияси нима? У оиладаги қандай муносабатларни ўрганади? Умуман, ушбу йўналиш фан сифатида мамлакатимизда қачондан бошлаб ўрганилаётми?

— Оила социологияси — социология фанининг асосий йўналишларидан бири бўлиб, никоҳ ва оиланинг пайдо бўлиши, ривожланиши ва шу жараёндаги бурч ва вазифаларни ўрганадиган фан, — дейди социология фанлари номзоди Раъно Умурзоқова. — 1989 йилда Тошкент Давлат университети фалсафа факультети таркибида социология бўлими ва кафедраси ташкил қилинган эди. Бугунги кунга қадар республикамизда 10 дан ортиқ социология фанидан докторлар ва номзодларнинг илмий-тадқиқотлари

дейишмоқда сўровномада қатнашган 94,8 фоиз юртдошларимиз

натижалари ва тавсиялари «Маҳалла» жамғармаси, «Қамолот», «Оила» илмий-амалий маркази, Ўзбекистон болалар ижтимоий мослашуви маркази ва бошқа ташкилотларнинг фаолиятида татбиқ этилаётди. Оила ва никоҳ муносабатлари «Ижтимоий фикр» жамоатчилиги фикри-ний ўрганиш маркази томонидан мониторинг қилиб борилади.

Комилжон КАЛОНОВ:

— Социолог мутахассислар ҳар бир оила билан алоҳида мулоқот ўтказиш орқали унинг муҳити, шарт-шароити, ҳар хил характердаги оила аъзоларини ўрганади. Сухбат ўтказаятган оилалар — «нукляр» кўп кишидан иборат оилалар бўлади. Яъни бобо-буви, ака-ука, овсинлар, фарзандлар ва ҳоказо. Бундай оилаларда муносабатларни ўрганишда социология бошқа фанлар билан ҳам бевосита ҳамкорлик қилади. У оилани ҳар томонлама ўрганади. Масалан, дейлик қиз бола кишлоқдан, йигит шаҳарлик ёки йигит оддийроқ оиланинг фарзанди, қиз бола бўлса, бадавлат хонадоннинг қизи. Буларнинг орасида ҳарчанд севги-муҳаббат кучли бўлса-да, кескин муносабат юзага келади. Социология ана шу кескинликлар, баъзан қарама-қаршиликлар нимадан келиб чиқаётганини таҳлил қилади.

Маълумки, жамоатчилик ўртасида «ёш» оилаларнинг ажралишларига кўпроқ моддий омил таъсир кўрсатади, деган қараш устивор. Лекин, социологлар томонидан олиб борилган тадқиқотлар бунинг аксини кўрсатмоқда. Аниқланишича, ажралишларнинг сабабига психологик омиллар кўпроқ таъсир кўрсатар экан. Айнан психологик бекарорлик, низолар севгининг йўқлиги, эр-хотин характерларининг мос келмаслиги каби сабабларга кўра 47,4 фоиз оилалар бар-

бод бўлмоқда. Шунингдек, тадқиқотларда оилалар ҳаётдаги худбинлик, фақат ўзини ўйлаш каби хислатларга нозилик кучлиги ҳам аниқланган. Никоҳга хиёнат кечирилмайдиган ҳолат саналади. Тадқиқотларда ҳар тўртинчи оила эр-хотиндан бирининг хиёнатига туфайли бузилиши аниқланган.

Оила инқирозини белгилловчи омиллар салмоғи сифатида хиёнат 25,9%, низо 18,5%, севгининг йўқлиги 11,1%, характерларнинг мос келмаслиги

11,1%, бахтсиз ҳодиса 11,1%, турмуш ўртоғининг касаллиги 7,4%, фарзандсизлик 7,4%, зўравонлик 3,7%, моддий етишмовчилик 3,7 фоиз туфайли юз бераётгани аниқланган.

Маълумотлардан кўриниб турибдики, хиёнат ва низолар — ўзбек оилалари учун ўта хавфлидир. Шунингдек, севгининг йўқлиги ёки характернинг мос келмаслиги ҳам оиладаги руҳий-маънавий муҳитнинг ёмонлашуви сабаб бўлиб, унинг инқирозини келтириб чиқарар экан. Бундан ташқари, фарзандсизлик ва турмуш ўртоғининг касаллиги — ёш ўзбек оилалари учун ҳали фожеа бўлмаса ҳам, жид-

натижасига кўра, ўзбекистонликларнинг 94,8 фоизи ажралишларга нисбатан салбий муносабатда эканлиги аниқланган.

Биз юқоридики сўз юритган ажралишлар оила ҳаётига нисбатан реал таҳдиддир. Бу ҳодисанинг жамият ҳаётида кенг илдириб олиб кетмаслиги кўплаб ижтимоий омиллар билан бирга давлатнинг оила соҳасидаги сиёсати ҳам боғлиқ. Шу маънода, мустақилликнинг биринчи кунидан бошлаб, ҳукуматимиз бу соҳада изчил чора-тадбирларни амалга ошириб келаётганлиги ўзининг натижаларини бермоқда.

Шаҳноза РОФИЕВА,

«Оила ва жамият» муҳбири.

Кўзгу

дий салбий ҳолат ҳисобланади. Кўпинча ёш оилалар айнан шундай вазиятларга бардошсизлиги туфайли бузилади.

Раъно УМРЗОҚОВА:

— Сўралганларнинг 55,7 фоизи ўз оилаларида жанжаллар бўлмаслигини таъкидлашларига қарамай, уларнинг ярмига яқини низолар бўлиб туришини тан оладилар. Тахлилчиларнинг жавобларига кўра, оилалардаги жанжал ва кескин зиддиятлар сабаблари орасида оила аъзоларининг ўз мажбуриятларини бажармасликлари 21,7%, дунёқарашнинг мос келмаслиги 17,9%, болалар тарбиясига оид фикрларнинг мос тушмаслиги 16,75%, ўз фикрида қатъий туриб олиш 15,5 фоизини ташкил қилади.

Тошкент шаҳрида ўтказилган тадқиқотимизда шаҳарлик ёш ўзбек оилаларда ажралиш сабабларини 4 гуруҳга бўлиб ўргандик. Бу ажралиш сабабига омилларнинг таъсирига кўра: психологик омиллар — 47,4%, ижтимоий омиллар — 29,6%, маънавий омиллар — 25,9%, моддий омилларга кўра — 3,7 фоизи ташкил этади.

«Ижтимоий фикр» марказида ўтказилган социологик сўровлар

натижасига кўра, ўзбекистонликларнинг 94,8 фоизи ажралишларга нисбатан салбий муносабатда эканлиги аниқланган.

Биз юқоридики сўз юритган ажралишлар оила ҳаётига нисбатан реал таҳдиддир. Бу ҳодисанинг жамият ҳаётида кенг илдириб олиб кетмаслиги кўплаб ижтимоий омиллар билан бирга давлатнинг оила соҳасидаги сиёсати ҳам боғлиқ. Шу маънода, мустақилликнинг биринчи кунидан бошлаб, ҳукуматимиз бу соҳада изчил чора-тадбирларни амалга ошириб келаётганлиги ўзининг натижаларини бермоқда.

Шаҳноза РОФИЕВА,

«Оила ва жамият» муҳбири.

«АДАШ» — бу сўз айни даврда бир хил исми кишиларга нисбатан «исмдош, отдош» сўзлари ўрнида қўлланади. «Адаш» сўзининг асл мазмуни — «дўст», «ўртоқ» маъносидики бўлган.

«АЛЧАҚ» — (ОЛЧОҚ) — бугунги кунда ўта салбий маънода ишлатиладиган бу сўзининг ўтмишдаги туб маъноси «юмшоқ табиатли», «ювош», «заиф», «нозик» маъноларини билдирган. Балки, кўрқоқлик, ожизлик, мумсинлик каби иллатлар бу сўзининг салбий тус олишига сабаб бўлгандир. Чунки заифлик бор жойда бу каби иллатлар ҳам бўлган. Ёхуд заиф эркакларга нисбатан «алчақ» сўзини ишлатишган бўлишлари ҳам мумкин. Боиси қадимги туркийлар эркак кишининг «юмшоқ табиатли», «ювош», «заиф», «нозик» бўлишини сира ёқтиришмаган.

«АЛКИНДИ» — «тамом бўлди», «тугади» дегани. Бу сўз ҳозир ҳам жонли тилда мавжуд. Юртимизнинг жанубий худудларида совдандан қолган кичик қолдиқни алқинди деб аташади.

«Кўзилдурук» — Қошғарийнинг «Девону-луғотит турк» асарида бу сўзга дуч келдим ва ҳайрон қолдим, чунки минг йил аввал ҳам бизнинг ўтмишимизда кўзойнақдан фойдаланилганмикин, деган фикрга бордим. Бўлиши мумкин. «Кўзилдурук» сўзи «касал кўзга от думидан тўқилган» — кўзойнақ деб изоҳланган.

Эшқобил ШУКУРОВ тайёрлади.

ЁМОНЛИККА ЯХШИЛИК

Йўл четидан оқсоқланиб зўрға қадам босиб кетаётган Саида опа туйқус тўхтади. Рўпарасидаги савдо дўкони ёнида гаплашиб турган, бир-бирига ўхшаш 25-26 ёшлар чамасидаги икки йигит ҳам бир зум унга тикилиб қолишди. Сўнг салом бериб, сўраша кетишди.

— Қалайсиз? Яхши бўлиб кетдингизми, опа?

— Уйдагилар яхшими? Бизга бирор хизмат бўлса, бемалол айтaverинг.

Аёл бу йигитларнинг кўк сўрашишларига қандай жавоб беришни билмади. Юрагини эзаятган хижолатлик билан беихтиёр йигитларнинг болалик чоғларини эслади...

Саида гўзал хуснига, олий маълумотию, яхши жойда ишлашга ишониб, 34 ёшгача турмушга чиқмади. Охири хотини ўлган ёки ажрашган эркаклардан соғиниб кела бошлади. Орусузидаги йигитни кутиб, шунча йиллар ўтиб кетганини сезмабди ҳам. Жиянининг тўйида Фарҳод исмили уйдабурон йигит билан танишиб

қолди. Саида аввал унга ёқиб қолишга, сўнгра турмушга чиқишга астойдил уринди. Йигитнинг ўзидан 7-8 ёш кичиклиги, уйланганлиги, оиласидагиларнинг қаршиликлари уни бу йўлдан қайтаролмади. Охири Фарҳод хотини билан ажрашди. Аммо 2 ширингина ўғилчаси билан алоқасини узмади.

Фарҳод билан Саиданинг тўйларидан сўнг, кундоши ҳам болаларини ташлаб, бошқа вилоятга турмушга чиқиб кетди. Саида кенг уйнинг келинчаги бўлса-да, бир нарса уни ташвишга соларди. Фарҳод ўғилчаларини тез-тез уйга олиб келар, истаган нарсасини совға қилар, табиийки, унинг бу иши Саидага ёқмасди.

Кўшни маҳаллада буилариникида яшайдиган болалар бир кун оталарини сўраб келишди. Фарҳоднинг уйда йўқлигини фойдаланган аёл уларни алдаб ҳовлига олиб кирди. Жаҳжи Нозимжон ва Нодиржонларни хивич билан саваллади, қўлига пичоқ олиб, «яна келсанга, сўяман», деб қўрқитди. Шу-шу болалар

қайтиб бу ҳовлига қадам босишмади...

Орадан йиллар ўтди. Бу орада Саиданинг ўзи ҳам икки ўғил кўрди. Аммо қўтилмаган автохалокат туфайли Фарҳод 40 ёшга ҳам кирмай вафот этган, у ўғилларига яхши тарбия беролмади. Бир пайтлар Саида пичоқ олиб қувган йигитлар эса оталаридек тадбиркор бўлишни ният қилиб, катта ишларни бошладилар. Бугун Нодиржон тижорат билан шугулланади, ишлари кўнгилдагидай.

Саида одамлардан Нодиржон ёки Нозимжон ҳақида мақтовли гап-сўзларни эшитса, ўзини кўярға жой тополмасди. Чунки катта ўғил Аҳрор майда безорилик туфайли қамалиб чиқди. Асрор ҳам қўчадан бери келмайди. Иккаласи ҳам тақасалтган бўлиб улғайишди.

Ўз ҳаёт йўлини хаёлидан кечирган Саида опа уйига етиб келганини ҳам сезмай қолди. Рўзгорда ҳеч нарса қолмаганлиги, ўзи шифохонадан энди чиққанлигию, шифохорнинг «сиз албатта сиз хаттоҳда даволанишингиз шарт. Бўлма-

ХАЁТ МАНЗАРАЛАРИ

са...» дегани ўйлатиб қўйди.

— Ойи, — эшикдан кириб келган Асрорнинг овозидан ниҳоятда хурсандлиги билиниб турарди. — Биласизми, Нодир акам мени савдо дўконларига сотувчи қилиб ишга олдилар. Нозим ака бўлса, Асрорингизни ошхонага ишга жойлаштирарканлар.

— Нима, сенлар улардан иш сўрадингларми? — деб сўради Саида опа.

— Йўқ, ўзи бизларни кўчада кўриб қолиб, сўрашди. Сизнинг ботоблигингизни ҳам билишаркан. «Дори-дармон ва рўзгорга ишлатарсизлар», — деб пул ҳам беришди.

Саида опа ўғлининг қўлидаги 3-4 боғлам минг сўмлик пулларга кўзи тушиб, йиғлаб юборди. Кўз ёшлари тўқилишига қачонлардир ўзи қилган ёмонликлар эвазига келган яхшиликдан уялишими, ўғай ўғилларининг саховатидаги миннатдорчиликми, виждон олдидига қийналиш сабабми, у ёғи қоронғу эди...

Моҳирул НАЗАРОВА,
«Оила ва жамият» муҳбири.

ЮНУС РАЖАБИЙНИНГ АНТИҚА ШЎРВАСИ

Сарлавҳани ўқиб, ҳайрон бўлманг, азиз газетхон. Ўзбек мумтоз мусиқа санъати ривожига салмоқли ҳисса қўшган санъаткор, ҳофиз ва бастакор, уста созанда Юнус Ражабийни билмайдиган ўзбек топилмас керак. Унинг дутор ё танбуру чалиб, ижро этган «Ушшоқ», «Кошки», «Кучабоғи», «Баёт» каби ўнлаб мумтоз кўшиқлари халқимиз томонидан мароқ билан тингланган.

Ўзбек халқ мусиқаси ва мақомлари ҳақида жами 12 жилдик бебаҳо китоблар яратиб баробарида, мақомларни

Шахлобону, Холидаҳон, Ножияҳон ва Фаридаҳонларни ўз қизларидек эъзозлаб, «Ражабийлар сулоласи»ни шулар яратади-да», деб гурурланардилар. Ҳозир бу келинлар ҳам ўзларидан кўпайишган.

Юнус Ражабий хонадони ҳамisha гавжум. Оила аъзолари йиғилишганда албатта оталари билан боғлиқ хотиралар ёдга олинади. Бу гал ҳам худди шундай бўлди. Улуғ санъаткорнинг ўғил-қизлари, келинлари дадаларининг оилапарварлиги, пазандалигидан гап

очишди. Бунга ҳам асос бор эди. Чунки Юнус Ражабий кўпинча ижод ишларидан чарчаганларида енг шимариб:

— Ҳой, келинпошшалар, бугун сизлар пишир-куйдирдан озодсизлар. Ўсма қўйинлар, дам олинглар! — деб палов дамлашга ёки шўрва пиширишга уннаб кетарканлар.

Бунинг учун, аввало ўзлари бозорга бориб, гўштнинг энг мазали жойидан, овқатга хушбўй таъм берадиган зираворлардан сотиб олар эканлар. Кейин 19 хил масалликдан ихлос билан шўрва қилиб ичига қўқат ва зираворлар ташлаб, милтиратиб кўяр эканлар. Уни дастурхонга тортаётганларида «буни «дори шўрва», дейдилар! Юнус шўрва» десаям бўлаверди», дер эканлар кулиб.

— Дадажонимиз пиширган таомни яйраб тановул қилардик, — деб ҳикоя қилади келини Холидаҳон. — Биз улардан жуда кўп таом тайёрлашни, мехмон кутиш ва муомалани ўрганганмиз. Дадам ошпазлик қилган кунлари уйимизда байрам бўлиб кетарди. Ойижоним билан икковлари ширин сўз, овозлари майин, набираларига жонини ҳам берадиган улуг инсонлар эди. Шундай табаруқ инсонларнинг келинлари бўлганимиздан фахрлиб юрамиз... Айниқса, қайнэгачи-қайсингилларимиз Санъат опам, Малоҳат опам, Набоҳат, Афрўза ва Зухраҳонлар мехмон бўлиб келишганда, уйимиз гавжум бўлиб кетарди. Дадажонимиз Санъат опамга албатта норин тайёрлатардилар.

— Ҳа, — дейди Санъат опа кулиб, суҳбатга қўшилган экан. — Дадам раҳматлик Чорсу бозорига тушиб, икки-уч хил гўшт, қазни-қарта олиб келардиларда, мени эритиш учун мактаб: «Она

✓ МАШҲУРЛАР ОИЛАСИ

қизим, бу келинларингиз сизнинг норинингизни жуда соғинишган. Қўлингиз ширин-да, сизнинг. Қани, бир ишга киришинг-чи! Сиз «шеф»сиз, биз ҳам-мамиз сизга ёрдам-чи...» — дердилар.

Дадам қўллари ишда бўлишига қарамасдан, қизик-қизик ҳангома, латифа айтиб, бизни кулдирардилар. Ҳазил-мутойиба билан бир-икки соат ичида бир талай норинни пишириб, тўғраб кўярдик. Кейин бир уй одам ўтириб, «олинг-олинг» билан норинхўрлик бошланарди. Дастурхон йиғиштирилган эса биз дадамнинг қўлларига дуторми, танбурми ёки наймини тутқазардик.

Тошкентнинг Новза даҳасида боғимиз бўлар эди. Дадамнинг юмушлари қанча кўп бўлмасин, боғда ишлашга ҳам вақт топар, ҳар хил мева-чева, сабзавотлар етиштирарди. Кейинчалик ака-укаларим ҳам дадамнинг ёнига киришган.

Бу катта оиланинг яна бир муносиб фарзанди, Ўзбекистон халқ ҳофизии Ҳасан Ражабий ҳам суҳбатга қўшилиб отаси ҳақида шундай ҳикоя қилади:

— Дадам бизга доимо «ўзаро аҳил, меҳр-оқибатли бўлинглар. 12 та оила ҳар вақт борди-келдини узанганлар. Аёлларни, болаларни эъзозланглар», деб тайинлардилар. Ҳақиқатан ҳам биз опа-ука, ака-сингиллар, жиянлар отамиз бошлаб берган аънанани изчил давом эттиряпмиз. Орамиздан кетганлар хотирасини эъзозлапмиз.

Дарвоқе, Ҳасан Ражабий жуда савоб ишга қўл урди. Отаси яратган бебаҳо меросни тўплаб, халқ мулкига айлан-тириб, Юнус Ражабийнинг уй-музейини ташкил қилди. Бу муқаддас даргоҳ бугунги кунда халқимизнинг маънавий бойлигига айланган.

Дарвоқе, «Юнус шўрва»га кетадиган 19 турдаги масаллик билан тайёрланувчи таом кўпчиликини қизқитириб қўйган бўлса керак. Унинг сир-синоатлари ҳақидаги маълумот яқин кунларда ўзбек ошхонаси таомларини тарғиб қилувчилар дастуридан ўрин олса, ажаб эмас.

Санъат МАХМУДОВА

БИРОРТА БИТИРУВЧИ ИШСИЗ ҚОЛМАЙДИ

— дейди Косон туманидаги саноат-транспорт касб-хунар коллежи директори Муродилло Эргашев

✓ ИМКОНИАТ

шаётганига гувоҳ бўлдик. Айниқса, кўргазмали қурол ва макетлар ёрдамида ўтилаётган дарслар бунинг яққол исботидир. Шу ўринда яна бир ибратли мисол: Утган йили коллежни тугаллаган 227 битирувчининг деярли ҳаммаси иш билан таъминлангани бу ерда коллеж билан турли ташкилот-муассасалар ўртасида яхши муносабат шаклланигани яна бир бор тасдиқлайди.

«Қаштекс», «Санам» тикувчилик фабрикалари, 140-автокорхона, шохбекатлар билан бир қаторда тумандаги корхоналар, фермер ва тадбиркорлар билан шартномалар асосида мустаҳкам алоқа йўлга қўйилган. Ўқувчилар дарсдан бўш пайтлари жойларга бориб, иш жараёнида фаол иштирок этишяпти.

— Ўқувчиларнинг бўш вақтларидан унумли фойдаланиш

мақсадида уларни жисмоний меҳнатга ҳам жалб қилганимиз, — дейди ҳамроҳим.

— Коллежда 20 миллион 100 минг сўм бюджетдан ташқари маблағ ишлаб топилиб, шундан 500 минг сўм аълочи ўқувчиларни, 3 миллион сўм илғор ўқитувчиларни рағбатлантириш, 3 миллион 500 минг коллежнинг ўқув базасини янада яхшилашдек хайрли ишларга сарф

қилинган. Коллежнинг ер худуди 9 гектарни ташкил этади. Мана, бу йил 3 гектар ерга галла, 3 гектарга полиз ва сабзавот экинлари эқдик. Бу йил молхона, товуҳхона ҳам қурмоқчимиз. Агар режаларимиз амалга ошса, ўқувчиларимизни бепул нонушта ва тушлик билан таъминлаш имкониятига ҳам эга бўламиз. Ўқувчиларимизнинг дам олиш вақтларини мазмунли ўтказиш мақсадида ташкил этилган 23 та фан ва спорт тўғрақларини зарур жиҳозлар билан янада бойитиб, фаолиятларини қучайтирамиз.

Биз коллеж талабаларининг уй-орзулари билан ҳам қизиқдик. Бошланғич таълим гуруҳи талабаси, вилоят миқёсида ўтказилган «Ўз ҳуққингизни биласизми?» кўрик танлови ғолиби Гулбаҳор Халилова, кимё фани бўйича вилоят талабалари ўртасида ўтказилган олимпиадада II ўринни эгаллаган Неъмат Баҳриддиновлар коллежни аъло баҳолар билан якунлаб, олий ўқув юртларида ўқишни давом эттиришни мақсад қилиб қўйганликларини айтишди.

Коллежда барча ёшлар ана шундай катта озулар оғушида. Ахир донишмандларимиз айтганидек: «Ёшлик бу — орзу, ёшлик бу — ишонч, бу — жасоратга интилиш. Бу — келажакка тузилган улкан режалар. Бу — истиқболнинг бошланиши». Шундай экан, давлатимиз томонидан яратилаётган улкан имкониятлар ёш авлоднинг юксак билим олишлари учун асосдур.

Ўқтам АБДУЛЛАЕВ,
«Оила ва жамият» муҳбири.

QO'NG'IROQCHA

VATAN

Vatan! Mening onamsan,
Tug'ilgan koshonamsan.
O'xshashingni topmadim,
Yolg'izim, yagonamsan.

Paxta, bug'doylarga kon,
Gullar to'la guliston.
Boshqa bunday yurt yo'qdir,
Osoyishta, bog'-bo'ston.

O'tmishingni bilaman,
Kechmishingni bilaman.
Ajdodlarim eslasam,
Men g'ururga to'laman.

Mangu bor bo'l dunyoda,
Bundan ham bo'l ziyoda.
Mustaqillik yo'lida,
Sobit bo'lsin iroda.

Yoqutxon XUDOYQULOVA,
Qashqadaryo viloyati,
Yakkabog' tumanidagi
Alisher Navoiy nomli maktabning
9-«A» sinf o'quvchisi.

TABIAT MO'JIZALARI

Aziz bolajonlar! Biz bugundan boshlab bolalar dunyosi sahifasida «Tabiat mo'jizalari» nomli mo'jazgina burchak tashkil etdik. Siz ham o'zingizga yoqqan hayvonlar, parrandalar, qushlar, o'simliklar haqida bizga yozib, jajji muxbirimizga aylaning.

QIZILTOMOQ G'OZ

Biror kishidan g'oz haqida so'rasangiz, tumshug'i to'mtoq, lapanglab yuradigan oq qushni tasvirlab beradi. Ha, biz bu parrandani faqatgina tasavvur qila olishimiz mumkin. Chunki kamyobligi tufayli u O'zbekistonning Qoraqir, Aydarko'l, Tuzkon, Dengiz ko'li, Chordara hududlarida uchraydi. Suv va qirg'oqbo'yi o'simliklari bilan ozuqlanadi, boshqoli don ekinlari maydonlariga ham kirib turadi. Ovlash taqiqlangan. Butunlay yo'qolib ketmasligi uchun qo'riqxonalarda ko'paytiriladi.

BOLALAR DUNYOSI

Ertalab o'g'limni bolalar bog'chasiga qo'yib, ishga shoshilaman. 8-mart bayrami arafasida bir yoqea yuz berdi-yu, bog'chadan ko'nglim qoldi. O'g'limning kiyimlarini almashtirib gruppasiga kirgizib, endigina chiqib ketayotsam, bir ayol to'xtatib: «8-mart bayramiga bog'cha opalarning sovg'asi uchun to'rt ming so'mdan yig'ayapmiz, tezroq bering, faqat siz qoldingiz», — dedi.
— Hali maosh olishimga bir hafta bor, keyinroq beraman, — desam:
— Ertaga pul berganlaring ro'yxatini bog'cha

AJABO!

«Siz o'zi kimsiz? Nega otanalardan pul so'rayverasiz?» — desam: «Ota-onalar komitetining raisiman, haqqim bor!» — deya go'shakni qo'yib qo'ydi.
Ertalab bog'chaga borsam, boyagi ayol Dilya (Dilorom) opamizga ustimdan shikoyat qilib turibdi. Bog'cha opamiz meni ham, o'g'limning ham salomimizga alik olmadi. Ota-onalar komitetiga pul yig'ish huquqi berilganini aytib, ayolni xafa qilmasligimni tayinladi. Bizni tortishayotganimizni mudira eshitib qolib, xonasidan chiqib, bog'cha

BAYRAM FAQAT BOG'CHA OPALAR UCHUNMI?

opaga beraman. O'zingiz bilasiz, — dedi.
Uyga borib, xo'jayimiga aytсам: «Bayram faqat bog'cha opalar uchunmi? Ularga beradigan pulimga senga sovg'a olaman, bolalarga qarayotgan bo'lsa, shunga yarasha maosh olishayapti», — deb koyib berdi. Qatordan qolmay dedim-u, bir hamkasabamdan qarz olib berdim. Oradan bir hafta o'tib, o'sha ayol uyga qo'ng'iroq qilib, bog'cha opamizning tug'ilgan kuni uchun har bir boladan besh ming so'mdan yig'ayotganini, bu pulga gilam sotib olmoqchi ekanini aytdi. Jahlim chiqib unga:

opaga dakki berdi. Afsuski, muammoning kattasi endi boshlandi. Shu kundan e'tiboran o'g'lim: «bog'chaga bormayman, Dilya opam meni turtkilayapti. Hojatga borishimga ruxsat bermayapti. Burchakka turg'azib qo'yayapti», — deb shikoyat qildi. Shu kunlarda boshim qotib qolgan. Bog'cha opaga gapiray desam, u yana battar qiladi. Bolamni boshqa joyga o'tkazay desam, yaqin-atrofdagi bog'cha yo'q. Xullas, qo'lim ishga bormaydi, ko'nglimga hech narsa sig'maydi.

Nilufar YO'LDOSHEVA,
Farg'ona viloyati.

**Kenjabek HAMDAMOV.
Respublika tasviriy va amaliy san'at litseyining 4-«A» sinf o'quvchisi.**

Ustozlik saodatdir, degan iborani o'qigandim bir kitobda. Men uni yoshim ulg'aygani sayin anglab borayapman. Mening bobom Saidmurod Chinboev uzoq yillardan beri yosh avlodga ta'lim-tarbiya berib keladi. Bobomning o'qituvchilik kasbini davom ettirib kelayotgan onam ham boshlang'ich sinflarga dars beradi. Bobomning o'quvchilari soni bisyor,

Bobom geografiya va kimyo fanidan yoshlarga saboq berib kelmoqda. Men ham mazkur fanlardan tushunmaganimni doim ulardan o'rganib boraman. Kelajakda bobom singari tajribali va malakali o'qituvchi bo'lib, yosh avlodga ta'lim berishni dilimga tugib qo'ydim. Ayni paytda ezgu maqsadim yo'lida intilayapman. Biz nabiralardan bobom hamisha kitobga oshno bo'lishni talab

USTOZLIK SAODATI

ularning aksariyati bugungi kunda turli sohalarida o'z kasbining ustalari bo'lib yetishib, el-yurt ravnaqiga munosib hissalarini qo'shmoqdalar. Men ko'pincha bobomni gapga tutaman va erishgan muvaffaqiyatlari to'g'risida so'rayman. Ammo bobom hamisha kulimsirab qo'yadilar-da, menga «ona qizim, mening shogirdlarim juda ko'p, ularning erishgan yutuqlari meniki hamdir. Men shundan quvonaman», deydiilar kamtarlik bilan. Bobom tabiatan yumshoq fe'lli, birovlarning dilini o'g'ritmaydigan inson bo'lganliklari uchun u kishini nafaqat shogirdlari, balki mahalla-ko'ydagilar ham hurmat qilishadi.

qiladilar. Buvijonim bo'lsalar bobomning maslahatlarini yanada boyitib, bizga uy-ro'zg'or yumushlarini, chiroyli muloqot qilishni, kamtar bo'lishni o'rgatadilar. Bobom bilan buvim uyimizning farishtasi ekanligini doim his qilib turaman, chunki ular uyda bo'lmaganlarida xonadonimizda nimadir kamdek tuyulaveradi. Bizning kamolimiz uchun hamisha tinib-tinchimay, onamizga suyanib bo'lib yashayotgan bobom va buvinga havas qilaman va kelajakda albatta, ular ko'rsatgan to'g'ri yo'ldan boraman.
Maftuna SAIDMURODOVA,
Angren shahridagi
41-maktabning 9-sinf o'quvchisi.

TOSHOY

(Ertak)

Bir bor ekan, bir yo'q ekan, Toshoy degan qiz bor ekan. U yetti o'g'ildan keyin tug'ilgani uchun boshi toshdan bo'lsin deb, ismini Toshoy qo'yishibdi. Qizcha boshqa yolg'iz qizlarga o'xshab taniqlik qilavermas ekan. Ammo akalari bitta-yu bitta singillarini shunaqangi yaxshi ko'risharkanki, biri arg'imchoq solib bersa, biri uni uchirarkan. Bitta akasi qo'g'irchoq yasab bersa, boshqasi qo'g'irchoqqa uycha qurib berarkan. Xullas, hech kim Toshoyni zenitirib qo'ymas, yetti akaning chaqqonliklaridan Toshoyga ish ham qolmas ekan.

Toshoy asta-sekin katta bo'la boshlabdi. Bordi-yu oyisi: «Toshoy, piyolani chayib qo'y» desa, akalalaridan biri yugurib borib, top-toza qilib yuvib qo'yarkan. Oyisi:

— Qizim, ignaga ip o'tkazib ber desa, akalalaridan yana biri uning o'rniiga ip o'tkazib berarkan. Hovlini ham o'g'illar supurisharkan. Bora-bora Toshoy bu holatga o'rganib ketibdi. U faqat ovqat yebdi, o'ynabdi, uxlabdi. Keyin semira boshlabdi. Ko'p o'tmay qizaloq dumaloq bo'lib ketibdi.

Oyijonisi, akajonlari ham avvaliga bunga e'tibor berishmabdi. Keyin birdan xayollariga semirish oqibati tushib qolibdi.

— Toshoy, kel, qizim, sabzini artishib yubor, debdi oyisi.

Sabzi artaman deb Toshoy qo'lini kesib olib, rosa yig'labdi. Xovlining ozgina joyini supurgan ekan, qo'llari qavarib ketibdi. Sochini o'zi tarangani uchun barmoqchalari tolib qolibdi. Rangi siniqibdi.

Oyisi ich-ichidan unga achinsa ham sir boy bermapti. Akalarining ham unga rahmi kelarmish. Oxiri singillarini qiynalishlariga chidasholmapti. Bizning bitta-yu bitta singlimiz bo'lsa-yu, uni ish qildirib, qiynab qo'yamizmi deyishib, qo'llarini uqalab qo'yishibdi. Shu-shu unga yana ish qildirmadilar. Toshoyga boshqatdan rang kiribdi. Yuzlari qip-qizil anor bo'lib ketibdi. O'zi esa semirishdan to'xtamabdi. U haliyam semirib yurganmish. Endi akalari ming ish buyurishmish, og'itlik qilib o'nidan qo'zg'almasmish. Oyisi esa, yum-yum yig'larmish.

Yayra SA'DULLAYEVA

Nigora RAHMONOVA tayyorladi.

ДУШАНБА 18

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон»
7.00 «Иклим».
7.05 «Ихзор».
7.10 ТелеТеатр: «Гариблар».

18.05 Миллий сериал: «Алишер Навоий».
18.35 ТВ - анонс.
18.40 «Ортим бўйлаб» дастури: «Хисор қўриқхонаси».

YOSHLAR

14.55 «Yoshlar» саломи.
15.00 «Камолот».
15.10 Тошкент шаҳрининг 2200 йиллигига: «Тошкент музейлари».

19.30 «Ахборот». /рус/.
20.05 «Йигит кўнгли». Т/с.
20.45 «Ватанимни қуйлайман».

TO'SHKENT

14.55 Кўрсатувлар тартиби.
15.00 «Пойтахт».
15.20 «Анонс».
15.25 «Тошкент-2200».

СЕШАНБА 19

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон»
7.00 «Иклим».
7.05 «Ихзор».
7.10 ТелеТеатр: «Гариблар».

17.10 ТВ - анонс.
17.15 «Худудлар ҳаёти».
«Болалар сайёраси»:
17.35 «Эртақлар - яшилликка етаклар».

YOSHLAR

7.00 «Ешлар майдони».
7.35 «Миллий мультфильм».
7.45 «Тошқанди азим».

17.55 «Телекурёр-маркет».
18.15 «Химоя».
18.25 «Тошкент 2200».
18.30 «Пойтахт».

TO'SHKENT

14.50 Кўрсатувлар тартиби.
14.55 «Ягонаман, Тошкентим!»
15.00 «Пойтахт».

ЧОРШАНБА 20

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон»
7.10 ТелеТеатр: «Гариблар».

13.40 «Пинг ва Понг». М/с.
14.00 «Ахборот».
14.20 «Рангин дунё».

20.45 «Ватанимни қуйлайман».
21.00 «Ахборот».
21.30 2009 йил - Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили. «Қишлоқ ҳаёти».

19.50 «Саломат бўлинг». /рус/.
20.00 «Пойтахт». /рус/.
20.20 «Тошкент ва тошкентликлар».

SPORT

Телетомошабинлар диққатига!
Профилактика муносабати билан, 18 май куни «Sport» телерадио канали ўз кўрсатувларини 18.00 дан бошлайди.

ntt

06:30 Тонгги дастур (Мумтоз мусиқа. Донолар сўзлайди. «Зиё» студияси махсулоти. Асплар садоси)
07:30 Парламент соати
08:00 Юлдузлар ёғдуси

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек навалари
08.00 Сериал «Жассига ўхшаши йўк»
08.30 Ўзбек навалари
09.30 Сериал «Герои»

ntt

06:30 Тонгги дастур (Мумтоз мусиқа. Донолар сўзлайди. «Зиё» студияси махсулоти. Асплар садоси)
07:30 Парламент соати
08:00 Юлдузлар ёғдуси

18.50 Клип-антракт
19:00 Оилавий экран
20:30 «Сўғдиёна» мунис аёллар кўрсатуви

СофТС

08:00 Сериал «Ранетки»
08:50 Сериал «Папины дочки»
09:20 «Мир в твоей Тарелке»

20:40 «6 Кадров»
21:05 Сериал «Рыжая»
21:55 «Истории в деталях»
22:20 «6 Кадров»
22:45 «Музыка»

SPORT

4.00 «Доброе утро».
8.00 Новости.
8.05 Телеканал «Доброе утро». Продолжение.

ДУШАНБА 18

СЕШАНБА 19

ЧОРШАНБА 20

ДУШАНБА 18

СЕШАНБА 19

ЧОРШАНБА 20

ДУШАНБА 18

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек навалари
08.00 Серил «Жассига ўхшаши йўқ» (танланган сериаллар)

(танланган сериаллар)
19.00 Ўзбек навалари
20.30 «M-Files»

06:30 Тонги дастур (Мумтоз мусика. Донулар сўзлайди. «Зиё» студияси махсулоти. Асрлар садоси)

08:00 Юлдузлар ёғдуси
08:40 «Сўғдиёна» мунис аёллар курсатуви
09:00 Худудий телестанциялар эфир вақти

СофТС

08:00 Серил «Ранетки»
08:50 Серил «Папины дочки»
09:20 «Мир в твоей Тарелке»

17:35 Серил «Ранетки»
18:25 «Галилео»
18:50 Программа «Гнездо»

4.00 Телеканал «Доброе утро»
8.00 Новости
8.05 Телеканал «Доброе

утро». Продолжение.
8.30 Малахов +.
9.30 Модный приговор.

17.20 Т/с «СЛЕД».
18.05 «Путь говорят» с Андреем Малаховым.
18.55 «Богатая и любимая».

ПАЙШАБ 21

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 «Ихдор».
7.10 ТелеТеатр: «Эргинаминг орузи».

17.35 «Эртақлар – яхшиликка етаклар».
17.55 ТВ - анонс.
18.00 «Олтин мерос».

14.00 «Дунё» теледастури.
14.50 «Анонс».
14.55 «Ягонамансан, Тошкентим!»

14.00 «Дунё» теледастури.
14.50 «Анонс».
14.55 «Ягонамансан, Тошкентим!»

18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Спорт – менинг ҳаётим».

06:30 Тонги дастур (Мумтоз мусика. Донулар сўзлайди. «Зиё» студияси махсулоти. Асрлар садоси)

4.00 «Доброе утро».
8.00 Новости.
8.05 Телеканал «Доброе утро».

ШУБА 22

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 «Ихдор».
7.10 ТелеТеатр: «Эргинаминг орузи».

17.35 «Эртақлар – яхшиликка етаклар».
17.55 ТВ - анонс.
18.00 «Олтин мерос».

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Муҳаббат қавҳаси».

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Муҳаббат қавҳаси».

18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Спорт – менинг ҳаётим».

07.00 Ўзбек навалари
08.00 Серил «Жассига ўхшаши йўқ» (танланган сериаллар)

4.00 «Доброе утро».
8.00 Новости.
8.05 Телеканал «Доброе утро».

ЖУМА 22

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 «Ихдор».
7.10 ТелеТеатр: «Эргинаминг орузи».

17.35 «Эртақлар – яхшиликка етаклар».
17.55 ТВ - анонс.
18.00 «Олтин мерос».

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Муҳаббат қавҳаси».

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Муҳаббат қавҳаси».

18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Спорт – менинг ҳаётим».

07.00 Ўзбек навалари
08.00 Серил «Жассига ўхшаши йўқ» (танланган сериаллар)

4.00 Телеканал «Доброе утро».
8.00 Новости.
8.05 Телеканал «Доброе утро».

ШАББА 23

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 «Ихдор».
7.10 ТелеТеатр: «Эргинаминг орузи».

17.35 «Эртақлар – яхшиликка етаклар».
17.55 ТВ - анонс.
18.00 «Олтин мерос».

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Муҳаббат қавҳаси».

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Муҳаббат қавҳаси».

18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Спорт – менинг ҳаётим».

07.00 Ўзбек навалари
08.00 Серил «Жассига ўхшаши йўқ» (танланган сериаллар)

4.00 Телеканал «Доброе утро».
8.00 Новости.
8.05 Телеканал «Доброе утро».

КУШАНБА 24

6.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иклим».
7.05 «Ихдор».
7.10 ТелеТеатр: «Эргинаминг орузи».

17.35 «Эртақлар – яхшиликка етаклар».
17.55 ТВ - анонс.
18.00 «Олтин мерос».

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Муҳаббат қавҳаси».

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Муҳаббат қавҳаси».

18.00 «Тет-а-тет».
18.10 «Спорт – менинг ҳаётим».

07.00 Ўзбек навалари
08.00 Серил «Жассига ўхшаши йўқ» (танланган сериаллар)

4.00 Телеканал «Доброе утро».
8.00 Новости.
8.05 Телеканал «Доброе утро».

ШАНБА 23

06.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иқлим».
7.05 ТВ - анонс.
7.10 **Миллий кино:** «Тоглик қувъ».
7.55 «Олтин мерос».
8.00 «Ахборот».
8.35 ТВ - анонс.
«Болалар сайёраси»:
8.40 «Ёнғок новдаси». М/ф.
9.00 «Замонавий ўзбек мусикаси».
9.20 ТВ - анонс.
9.25 «Шукрона».
9.55 «Минг бир ривоят».
10.00 «Зиё» студияси: «Этикад мустаҳкамлиги йўлида».
10.20 1. «Чинсен». 2. «Маурит».
11.00 «Онлар мактаби».
11.20 «Игит кўнгли». Т/с.
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
13.00 «Иқлим».
13.05 **Миллий сериал:** «Алишер Навоий».
13.40 ТВ - анонс.
13.45 «Ортим бўйлаб» дастури: «Қандай гузал бу дунё».
14.00 «Ахборот».
14.15 ТВ - анонс.
14.20 «Хандалак». Ҳажвий кўрсатув.
14.40 «Пианиночи ҳақида афсона». Б/ф.
16.40 ТВ - анонс.
16.45 «Минг бир маслаҳат».
«Болалар сайёраси»:
17.05 «Эртақлар - яхшиликка етаклар».
17.25 ТВ - анонс.
17.30 «Оҳрабоб».
18.10 «Саломатлик сирлари».
18.30 «Воқеа».
19.00 «Рангин дунё».
19.20 «ТВ - шифокор».
19.25, 19.55, 20.55, 21.30 Эълонлар.

19.30 «Ахборот». /рус/.
20.00 ТВ - анонс.
20.05 «Игит кўнгли». Т/с.
20.40 «Шарқ тароналари».
21.00 «Ахборот».
21.40 Тошкент - 2200. «Тарих кўзгуси».
22.00 «Жодугар». Б/ф.

YOSHILAR

7.00 «Ёшлар майдони».
7.30 «Қишлоғимга хат».
7.35 «Миллий мультфильм».
7.50 «Уйимдаги фариштам».
8.10 «Ҳаёт сабоқлари».
8.50 «Тошкент таронаси».
9.00 «Давринг боласи».
9.10 «Мароқли биология».
9.20 «Динотопия». Б/ф.
9.50 «Тошкент-2200».
10.00 «Давр».
10.10 «Ўғирланган орзу». Т/с.
11.30 **Миллий кино:** «Ўйин».
12.45 «Ортим юраги».
13.00 «Давр».
13.10 «Қишлоқдаги кадрдон».
13.30 «Шамоллар мусаввири».
14.20 «Таранним».
15.00 «Ёшлар майдони».
15.30 «Шарқ дарвозаси».
15.35 «Ўзбегим».
16.00 «Давр».
16.10 «Кўзгу». Ҳажвия.
16.35 «Тошкент таронаси».
16.40 «Чемпион».
17.00 «Давринг боласи».
17.10 **Миллий кино:** «Азиз».
18.10 «Бугундан эсдалик».
18.30 «Қишлоқ тараққиёти».
19.00 «Давр».
19.30 «Ўғирланган орзу». Т/с.
20.20 «Ўзбегим матолари».
20.40 «Ёшлар киноси».
21.00 «Шамоллар мусаввири».
22.00 «Давр».
22.30 «Сиям жангчилари». Б/ф.

TOHKENT

7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Мухаббат қаҳваси». Т/с.
9.20 «Карвонсарой».
9.30 «Пойтахт».
9.40 «Тошкент-2200».
9.45 «Интервью».
9.55 «Уйларим».
10.00 «Телекуръер-маркет».
10.20 «Саломат бўлинг!»
10.30 «Пойтахт». /рус/.
10.40 «Милагрос». Т/с /рус/.
11.10 «Афиша». /рус/.
11.20 «Анонс».
11.25 «Вақдан ўзи». Б/ф.
13.00 «Салом, Тошкент!»
14.00 «Дунё» теледастури.
14.50 «Открытая дверь».
15.20 «Тошкент-2200».
15.25 «Фаройиб тўти Полли». Б/ф.
16.50 «Мулоҳаза учун мавзу».
17.20 «Чашмалар» Т/ф.
17.35 «Карвонсарой».
17.45 «Афиша».
17.55 «Телекуръер-маркет».
18.15 «Истеъдод».
18.30 «Пойтахт».
18.50 «Мухаббат қаҳваси». Т/с.
19.40 Бизнес-«Пойтахт».
19.45 «Репортаж».
19.55 «Тошкентда латифа».
20.00 «Пойтахт». /рус/.
20.20 «Қишлоқ тараққиёти ва фаровонлиги йили». Давлат дастурининг ижроси юзасидан «Тошкент ва тошкентликлар».
21.00 «Милагрос». Т/с /рус/.
21.25 «Анонс».
21.30 «Пойтахт».
21.50 «Анонс».
21.55 «Телекуръер-маркет».
22.15-24.00 «Истикомат ҳуқуқи». Б/ф.

SPORT

8.00 «Бодрое утро».
8.50 «Тет-а-тет».
9.00 «Хабарлар» (рус. тил)
9.25 «Соғлом оила».
10.00 «Хабарлар» (Ўзб. тил)
10.25 Футзал. Ўзбекистон кубоги.
11.15 «Фоторевью».
11.35 «Рондо». Ток шоу.
12.20 Спортивное кино: «Дорога к славе». Художественный фильм.
14.15-14.35 «Рақибингиз гроссмейстер».
18.00 «Жасур болалар».
18.30 «Хабарлар» (рус. тил)
19.15 «Военное дело».
19.55 «Баркамол авлод».
19.30 Теннис.
20.30 «Файтер». Восточные единоборства.
20.55 «Ring»да Майк Тайсон - Лоренс Бойд.
21.30 «Хабарлар» (Ўзб. тил)
21.55 Интерфутбол.
23.30 Тунингиз осуда бўлсин!

TV-MARKAZ

07.00 Ўзбек наволари
09.30 Мультфильм
11.00 Baby hits
11.30 «Точка обстрела» худ. фильм
13.10 Ўзбек наволари
16.20 Семейное кино: «НАС ПРИНЯЛИ» худ. фильм
18.00 Ўзбек наволари
20.00 «БИЗНИНГ МУСИКА»
21.00 Ўзбек наволари
21.30 «Премьера» (Ўзб)
22.00 «В ЛОВУШКЕ ВРЕМЕНИ» худ. фильм
00.00 - 01.50 «Другая музыка»
17:00 Янги авлод тухфаси
17:30 Хужжатли фильм: «Ҳаробалар тилга кирганда»
18:00 Худудий телестанциялар томонидан тақдим этилган кўрсатувлар
18:20 Юлдузлар ёғдуси
18:30 «Сўғдиёна» мунис аёллар кўрсатуви
19:00 **Оилавий экран**
20:30 «Ёнимиздаги одамлар» ток-шоуси
21:00 Юлдузлар ёғдуси
21:30 Экран хандаси
22:00 НТТда Хинд киноси

СофТC

08:00 Музыка
09:00 Сериал «Папины дочки» (5 серия)
11:05 «6 Кадров»
11:30 «Жизнь прекрасна»
13:10 «Самый умный»
14:45 «Истории в деталях. Спецвыпуск»
15:15 «Галилео»
16:05 Сериал «Папины дочки»
17:15 Сериал «Ранетки» (5 серия)
21:30 «Истории в деталях. Дайджест»
21:55 «6 кадров»
22:20 Музыка
5.00 Новости.
5.10 Х/ф «Малыш-каристик 3».
7.15 «Играй, гармонь любимая!».
8.00 «Слово пастыря».
8.15 «Здоровье».
9.00 Новости.
9.20 Смак.
10.00 Премьера. «Шарль Азнавур. Жизнь в любви».
11.00 Новости (с субтитрами).
11.10 Х/ф «Самый последний день».
12.55 Премьера. «Тихие зори Бориса Васильева».
14.00 Субботний Ералаш.
14.20 Х/ф «Если можешь, прости...».
15.50 Премьера. «Любовь Полищук. Женщина-праздник».
16.55 «Большая разница».
18.00 К 95-летию Алы Баяновой.
18.15 «Моя песня». Юбилейный вечер.
20.00 «Время».
20.15 «Прожекторперисхилтон» ток-шоуси
20.50 Х/ф «Багровые реки».
22.45 Х/ф «Обратная тяга».
1.05 Х/ф «День Благодарения».
2.45 Фильм «Любовь зла».
3.55 Сериал «Спасение».

ЯКШАНБА 24

06.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
7.00 «Иқлим».
7.05 **Миллий кино:** «Тоглик қувъ».
7.50 «Тонгги наволар».
8.00 «Ахборот».
8.35 ТВ - анонс.
«Болалар сайёраси»:
8.40 «Бизнинг кутубхона».
8.50 «Финли ва унинг дўстлари». М/ф.
10.00 «Саломатлик сирлари».
10.20 «Минг бир хунар».
10.35 «Ойдин ҳаёт». Ток-шоу.
11.20 «Ҳамон ёдимда...»
12.00 «Ассалом, Ўзбекистон!»
13.00 «Очиқ дастурхон».
13.25 «КиноТеатр».
13.55 «Малика ва жангчи». Б/ф.
16.00 ТВ - анонс.
16.05 «Заковат».
«Болалар сайёраси»:
17.00 «Кўрсичқоннинг саргузаштлари». М/ф.
18.10 **Миллий кино:** «Ажойиб ҳаёлпараст».
19.25, 20.55 Эълонлар.
19.30 «Тахлилнома».

20.00 ТВ - анонс.
20.05 **Миллий сериал:** «Денгиздан томчи».
20.35 «Кўнгли қўшиқ истаиди».
20.50 ТВ - анонс.
21.00 «Тахлилнома».
21.45 ТВ - анонс.
21.50 «Азизим».
22.20 «Модильяни». Б/ф.

YOSHILAR

7.00 «Якшанба нонуштаси».
7.20 «Табасум кил»
7.30 «KINOMANIYA»
8.00 **Киноклассика:** «Робинзон Крузо саргузаштлари».
9.30 «Каддон кўшиқлар».
9.40 «Соғлиқ - бойлик».
10.00 «Ватанпарвар».
10.40 «Ўғирланган орзу». Т/с.
11.25 «Ўзбек адабиёти».
11.30 «Болалар давраси».
12.00 «Эртақлар оламида».
13.20 «Ой, синфдош!»
13.25 «Тошқанди азим».
13.30 «Шамоллар мусаввири». Т/с.
14.15 «Тошкент кўчалари».
14.20 «Камолот».
14.30 «Эверест».
15.00 «Ҳаётбахш наволар».
15.55 «Ўзбек адабиёти».
16.00 «Жумонг». Т/с.
17.10 «Ўзбегим матолари».
17.30 «Хайрлашув оқшоми». В/ф.
18.40 «Ой, синфдош!»
18.45 «Тошкент-2200»
18.55 «Қишлоғимга хат».
19.00 «Давр». Хафта якуни.
19.30 «Ўзгор мактаби».
20.00 «Таранним».
20.40 «Тошқанди азим».
20.45 **Хинд киноси:** «Уткинчи дунё».
23.35 «Юрт тинчилиги».

TOHKENT

7.20 Кўрсатувлар тартиби.
7.25 «Салом, Тошкент!»
8.25 Бизнес-«Пойтахт».
8.30 «Мухаббат қаҳваси». Т/с.
9.20 «Карвонсарой».
9.30 «Пойтахт».
9.40 «Репортаж».
9.50 «Тошкент-2200».
9.55 «Телекуръер-маркет».
10.15 «Истеъдод».
10.30 «Пойтахт». /рус/.
10.40 «Афиша».
10.50 «Сехрланган». Б/ф.
10.55 «Саргузаштлар ороли».
13.00 «Салом, Тошкент!»
14.00 «Анонс».
14.05 Хинд киноси: «На сен биласан, на мен».
16.45 «Карвонсарой».
16.55 «Тошкент-2200».
17.00 «Телекуръер-маркет».
17.20 Тошкент шахрининг 2200 йиллигига: «Менинг шахрим».
17.40 «Болаликка қайтиб».
18.00 «Боши қотган ошқоқлар». Ўзбек Миллий академик драма театрининг спектакли.
19.15 «Анонс».
19.20 «Фаровонлик бекати».
19.35 «Телекуръер-маркет».
19.55 «Тошкентда латифа».
20.00 «Кинотақдим».
20.25 «Анонс».
20.30 «Открытая дверь».
21.00 - 23.10 «Тристан ва Изольда». Б/ф.

SPORT

8.00 «Бодрое утро».
9.00 «Хабарлар» (рус тил)
9.20 «Қувноқ стартлар».
10.00 «Хабарлар» (Ўзб тил)
10.25 «Гол».
11.25 «АВТОГраф».
11.45-13.45 «Энг машхур ўйин».
Бадийий фильм.
18.00 «Кири клоун». Мультфильм.
18.10 «Умид ниҳоллари».
18.30 «Версия». Информационно-аналитическая программа.
19.05 Енгин учирши амалий спорт турлари. Ўзбекистон чемпионати.
19.30 «Вилот спорти».
20.30 «Профринг».
21.30 «Талқин». Информационно-таҳлилий кўрсатув.
22.05 Интерфутбол.
23.45 Теннис.
00.45 «Тунингиз осуда бўлсин!»

TV-MARKAZ

17:00 Янги авлод тухфаси
17:30 Хужжатли фильм: «Тарантул»
18:00 Худудий телестанциялар томонидан тақдим этилган кўрсатувлар
18:20 Юлдузлар ёғдуси
18:30 «Сўғдиёна» мунис аёллар кўрсатуви
19:00 **Оилавий экран**
20:30 Парламент соати
21:00 Ток-шоу: «Хар бир оқшомингиз хайрли бўлсин» ток-шоуси
21:30 НТТда Хинд киноси

СофТC

08:00 Музыка
09:00 «Мир в твоей тарелке»
09:25 «Дом с мезонином»
09:50 «Декоративные страсти»
10:15 «Полые работы»
11:05 «Иностранная кухня»
11:30 «Жизнь прекрасна»
13:10 «Самый умный»
14:45 «Истории в деталях. Спецвыпуск»
15:15 «Галилео»
16:05 Сериал «Папины дочки»
17:15 Сериал «Рыжая» (5 серия)
21:30 «Истории в деталях. Дайджест»
21:55 «6 кадров»
22:20 Музыка

СофТC

5.00 Новости.
5.10 Михаил Ульянов в фильме Глеба Панфилова «Тема».
7.05 Смак.
7.40 Армейский магазин.
8.15 Умники и умники.
9.00 Новости.
9.20 «Непугуемые заметки» с Дмитрием Крыловым.
9.40 «Пока все дома».
10.25 Фазенда.
11.00 Новости (с субтитрами).
11.15 Премьера. Живой мир.
«Галапагосы: Изменчивые сионаты».
12.10 «Актеры одной роли».
13.00 Дженнифер Лопес в фильме «С меня хватит!».
15.00 Футбол. Чемпионат России. Хутр. «Динамо» - «Зенит».
Прямая трансляция. В перерыве - Новости (с субтитрами).
17.10 Премьера. «Отравленные ревностью».
18.00 «Две звезды».
20.00 Воскресное «Время». Информационно-аналитическая программа.
21.00 «Две звезды». Продолжение.
22.05 Премьера. Сильвестр Сталлоне в фильме «Рэмбо 4».
23.45 Кейт Бланшетт, Ральф Файнс в фильме «Оскар и Люсианда».
2.00 Сериал «Спасение».
2.45 «Пока все дома».

Қаарли дўстимиз Қавом БОЙМИРОВ!
Сизни 13 май таваллау кунингиз билан чин юракдан муборакбад этамиз. Педагогика соҳасида олиб бораётган илмий ва ижодий ишларингизга катта муваффақиятлар тилаб қоламиз. Шунингдек, оқилгизга, фарзандаларингизга бахту оқибат тилаймиз. Сизни саломатлик, омад ва хотиржамлик ҳеч қачон тарк этмасин. Самимият билан дўстларингиз.

Тошкент шахри Миробод тумани Давлат солиқ инспекциясидан **19658-сон, 008909** рақами билан рўйхатдан ўтган Одилов Жаев кўчаси, 1-уй, 2-хонадонда жойлашган «**НУР-ТАЛ**» хусусий фирмаси ўз фаолиятини тўхтатади. **Даъволар 1 ой давомида 254-34-36 тел. орқали қабул қилинади.**

ПТУ№37 билим юрти томонидан **ДАДАМУХАМедов УЛУФБЕК АБДУМАННОПОВИЧ** номига берилган №АУ030999 рақамли диплом ва **Qk№1378819** рақамли ҳарбий гувоҳнома йўқолганлиги сабабли **БЕКОР** қилинади.

Волидаи муҳтарамамиз САИДАХОН ва **палари бузрукворимиз МИРЗАБОЙ!**
Табаррук 55 ёшингиз ва турмуш қурганашигизнинг 35 йиллиги билан чин дилдан куталаймиз.
Сизларга узоқ умр, сўхат-саломатлик тилаймиз. Фарзандаларингиз ва дўстларингиз. Қашқадарё вилояти, Чироқчи тумани.

Ўзбекистон «Миллий тикланиш» демократик партияси ва Ўзбекистон «Фидокорлар» миллий демократик партиясининг бирлашув Курултойи Қарорига асосан «Фидокор» газетаси ва «Миллий тикланиш» таҳририятлари негизидан янги «Миллий тикланиш» газетаси ташкил этилгани муносабати билан «Фидокор» газетаси бирлашиш натижасида ўз фаолиятини тугатади.
Даъволар икки ой муддат ичида Тошкент шахри, Амир Темур кўчаси 1-тор кўча, 2-уйда қабул қилинади. Тел.: 234-87-73.

Ўзбек ховлиснинг түрида ҳар бир оилани едириб-ичириб, эвазига ҳеч нарса таъма қилмайдиган — тандир ҳақида нималарни биламиз? Унинг тарихи қандай? «Тандир» сўзининг ўзи қандай маънони билдиради?

Машҳур тилшунос олим Шавкат Раҳматуллаев томонидан тузилган «Ўзбек тилининг этимологик луғати»да нон ёпиш

бўлақларини ёпиштирадилар. Тандирнинг ичи номакоп сепиб, силлиқланади. Хонадонларга қуриладиган ўртача тандирнинг ички диаметри 0,8 метр. Ердан чамаси 0,8-1 м. баланд қилиб ўрнатилади. Бундан каттароқ тандирлар эса новвойхоналарга қурилади. Бухоро, Самарқандда тандир эрга ёки маҳсус супага оғзи тик қилиб

нон ёпишдан олдин шох-шабба, янтоқ, гўзапоя, ўтин билан оқаргунча қиздирилади».

Юқорида келтирилган маълумотлар кўпчиликка таниш бўлиши мумкин. Лекин ўзига хос нон ёпиш қурилмаси — тандирнинг келиб чиқиш тарихи, унинг ибтидоий кўриниши, қандай мақсадларда фойдаланганлиги ҳақида билиш кўпчили

УЧОҚБОШИ СИРЛАРИ

ги 6-7 минг йилларга бориб тақалади. Бевосита унинг авлоди сифатида маҳсус ўтхонали кўнғирок кўринишидаги қурилма эса ҳозирги тандирлар шаклига кўпроқ мос келади.

Ўзининг 2 минг йилдан ортиқ тарихига эга тандирнинг ҳозир ҳам ўзбек ўчоқбошисида

ТАННУР НИМАЛИГИНИ БИЛАСИЗМИ?

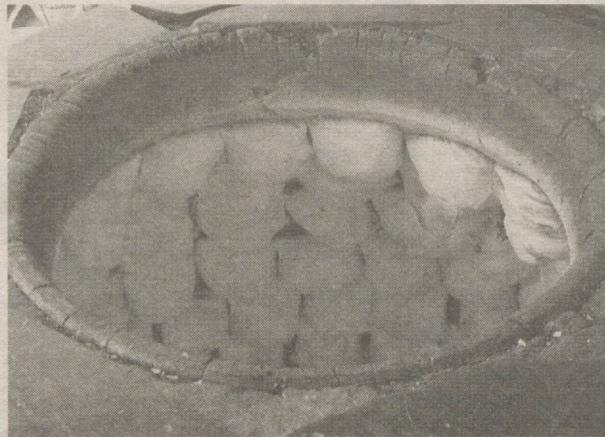
қурилмаси шундай таърифланади: «Тандир» сўзи асли арабчадан олинган бўлиб, «таннур» (ун) — «олов ёқиладиган ўчоқ» маъносини англатади. Тилимизда эса «нон ёпиш учун белгиланган маҳсус лой ўчоқ» маъносини ифодалайди. Бу сизу биз билган тандирнинг илмий таърифи.

Шунингдек, «Ўзбек Миллий Энциклопедияси»да тандирга қуйидагича таъриф берилди:

«Тандир — нон, сомса, кабоб ва бошқа таомларни оловда тоблаб пишириш учун қурилган маҳсус лой ўчоқ. Тандир ясаш учун эчки ёки туя жуни лойга қўшиб қорилади. Яхши пишитилгач, устига номакоп сепиб, латта билан ўраб қўйилади. Бир неча соатдан кейин қайтадан тепиб пишитилади. Сўнг ундан қалинлиги 8-10 см, узунлиги 80-90 см атрофида бўлак-бўлак парчалар тайёрланади ва уларни бир-бирига тикка қилиб ёпиштириб, тандир ҳосил қилинади».

Тандирга ишлатиладиган тупрок бошқа тупрок билан бажариладиган қурилиш ашёларидан фарқ қилади. Бунга аниқлик киритиш учун яна Энциклопедияга мурожаат қиламиз.

«Айрим тандирсозлар тандир ясаш учун цилиндрсимон чуқур қолип қазиб, шу чуқур деворига тайёрланган лой

қурилса, Фарғона водийси ва Тошкентда усти ёпик қилиб узунасига ўрнатилади. Атрофига тутун тортадиган ва ҳаво кирадиган тешиклар қилинади. Янги қурилган тандирнинг ички деворларига пахта ёғи суркаб, уни бир кеча-кундуз давомида олов ёкиб қиздирилади. Шундай қилинса, ёпилган ноннинг орқасига кесак турмайдиган бўлади. Тандир

учун қизиқарли. Табиийки, биз учун ҳам.

Шу муносабат билан тандирнинг тарихи ҳақида тарихчи олим, археолог Раҳмон ИБРОҲИМОВга мурожаат қилдик:

— Қадимда ҳозирги тандирлар ўрнида тош-товалар ишлатилган. У юпқа тўртбурчак шаклидаги тош бўлиб, чўқмоқдан олов ёқилган ва устида нон пиширилган. Бу эраимиздан аввал-

ўрни ва аҳамияти юқори. Бу борада юртимизда тандирчилик ҳунари кенг тараққий этганлигини алоҳида таъкидлаш лозим. Ҳатто, тандирчилик билан шугулланадиган қишлоқларда ҳунармандлар борки, улар бутун республикаамиз аҳлини турли кўринишдаги тандирлар билан таъминлайди. Мисол учун, Фарғона вилояти, Бувайда тумани, Гул қишлоғи аҳолиси тандирчилик билан шугулланиб, миллий ҳунармандчилик турини ривожлантиришга ўз ҳиссаларини қўшиб келмоқдалар.

Шундай қилиб, ўзбек ўчоқбошисининг кўрки бўлган тандирлар бизни шунчаки иссиқ нонлар билан таъминлаб қолмай, миллий ҳунармандчилигимизнинг ноёб намунаси сифатида дунё тан олган Афина маданиятию, Миср эҳромлари, Рим Колизейларидан ҳам қадимийроқ эканлиги дилимизга ифтихор туйғусини солади. Фақат ифтихор туйғуси фахрланиш билан чекланмай, бой тарихимиз у ҳақда кўпроқ ўрганишни тақозо этади.

Камола АҲМЕДОВА,
ЎзМУ талабаси.

АФЛОТУН НИКОХ ҲАҚИДА НИМА ДЕЙДИ?

Шундай қилгинки, сен қурадиган оила заковатли одамларнинг маъқуллашига сазовор бўлсин. Никохдан ўтиб оила қураётганингда, улар сенга камбағалликдан ҳазар қилмоғингни, айниқса, бойликка муккадан кетмоғингни маслаҳат беришмайди. Бошқа ҳамма шарту шароит тенг бўлса, ўртаҳолликни афзал билмоқ лозим ва шунда никохдан ўтмоқ мумкин. Агар шундоқ қилинса, бу муайян давлат учун ҳам, куда-анда бўлаётган оилалар учун ҳам фойдали бўлур эди.

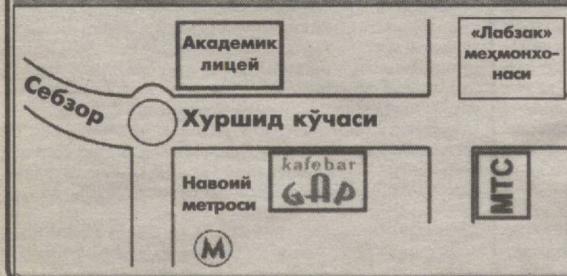
Ҳар қандай никох борасида ҳам, битта қоидага риоя қилмоқ шарт: ҳар бир одам фақат ўзига маъқул бўлгандагина эмас, балки давлат учун ҳам фойдали бўлган никохдан ўтмоғи керак.

ДАҲОЛИК ВА ОДДИЙЛИК

Ҳазрат Мир Алишер Навоийнинг шахсияти бекиёс ва бетакрор даражада юксак бўлган. У буюк давлат арбоби, даҳо шоир, улуғ мутафаккир бўлишига қарамасдан, оддийлик ва ҳокисорликни ўзига шиор этган.

1500 йилда Алишер Навоий Ҳусайн Бойқародан Ҳирот пири Ҳожа Абдуллоҳ Ансорийнинг қабрида жорибқашлик, яъни супурувчилик қилиши учун рўхсат беришини сўрайди. Ана шу далилнинг ўзи Навоий даҳоси ва қалбининг нақадар юксаклигини кўрсатади. Ҳолбуки, улуғ шоирнинг ҳаёти ва ижодини ўрганишга ўзингизда рағбат сезсангиз, юзлаб бундай мисолларга дуч келасиз.

Чингиз ШУКУРОВ
тайёрлади.

Сиз туғилган кун, банкет, «гап» ва бошқа турли хил зиёфатлар ўтказмоқчимисиз? Унда «ГАП» кафесига марҳамат қилинг!!!

«ГАП» кафеси кенг турдаги миллий ва европа таомларини тез ва сифатли тақдим этади. Шунингдек, азиз меҳмонларнинг талаб-истакларини инobatта олиб, уларнинг маданий ҳордиқ чиқаришлари учун турли хил қўшиқлар ва жонли ижроларни эътиборингизга ҳавола этади.

Мижозлар олдиндан жой ва хизматларни буюртма қилиш имкониятига эгалар.

Бизнинг манзил: Тошкент шаҳри, Шайхонтоҳур тумани, Хуршид кўчаси. 21-уй. Тел.: 244-35-88

шу ерда. Бевозтагарчилик, бесаранжомлик кириб-чиқаётганларнинг вужудини руҳан чирмаб олган бир ҳолат, ортиқча ҳаракатга, ортиқча гап-сўзга ҳожат йўқ.

— Синглим, сенинг қадамнинг кутлуғ келиб, онам эрталаб тилга кирди. Шўрва, сут ичман даяпти. Шунга хурсанд бўлиб ўтирибмиз, ишқилиб, худо шифосини берсин! — деди жигарларидан бири

Тўнғич акасининг, уйқузилликдан қизарган кўзларида умид учқуни

дан икки суянчилигини кўрмоққа келса, онаси юзида табассум билан унга пешвоз чиқар, юз-кўзларидан ўпар, минг айланиб, минг ўргиларди.

— Болам-эй, овора бўлганингни қара, яқин йўл бўлса эканки...

Онаизори уни ўтиригизгани жой топа олмас, тансиқ ва камёб нарсаларни унга илинар, гўёки унинг учун бир ёки икки кунлик азиз меҳмонининг дийдоридан кўра азиз бойлик йўқ эди. Кетар маҳалида минг бора бош тортишига қарамай, зилдай бўлиб келган сумкасига яна бир дунё нарса тикиларди.

Онажони хайрлашар чоғда,

ёшларини артиб, пиёлани холасининг қўлидан олар экан, суюқлик тўкилиб кетишига бир баҳа қолди.

Куннинг биринчи ярми охиради, ўзгариш йўқ. Онасининг юрак уриши бир текис эмас, дам тезлашади, дам секинлашади. Кўзлари ҳамон юмук, чехраси синик, Эрталабки уколда кўлоёқларини қимирлатиб, оғриқни сезгандай қаршилик қилган беморнинг ҳаракати борган сари сустлашмоқда.

— Ошқозонда ҳеч нарса йўқ, балки зонда овқат ичириш керакдир. Куч-қуввати бўлмагани учун ҳам дардни енга олмаётгандир.

Ҳамшира келиндан чиққан фикр ҳаммага маъқул келиб, таррадулга тушдилар. Кошки эди, бурун тешигига ўрнатилган усқундан юборилган таом дармон бўлса. Кошки эди, онаизори тега расида шунча киши парвона бўлаётганини кўрса, сезса, англа. У — гафлатлар, бир ҳовучгина жони шунчалар ширин ва тотлики, бечора икки дунё оралигида курашиш билан овора.

Кечга бориб, аясининг оғзи тез-тез қурий бошлади. Врач намакобли сувга шимдирилган доха билан артиб туришни маслаҳат берди.

...Тун яримлади. У кечаси йўл юриб келганлиги ва кун бўйи хаста онажонининг руҳсориға кўз тикиб, чарчаганлиги боис мудроққа енгилди. Аммо бу шундай бир мудроқ эдики, кўзларини юмса ҳам уқолмасди, қобқларини очолмас-да, уйқу оламига буткул фарқ бўлолмасди.

Отасининг дарду дунёси қанчалар қоронги, назарида, ҳаммадан кўра у кўпроқ изтироб чекмоқда, аммо тишини тишига босиб, ўзини қўлга олган. Осонми, тўрт ўғил, уч қизининг туғилмоғидан тортиб, уйли-жойли қилишдаги ташвишларни у билан елкама-елка, ҳамнафас бўлиб бошидан кечирган бир умрлик ҳамдами-ю дардқашининг оғир аҳволда ётганлигини кўрмоқ.

Вақт алламаҳал бўлди. Кўзларини очиб қараса, катта холаси ҳамон уйғоқ. Бечорагини икки кундаёқ муштдек бўлиб қолди, жигарининг қийнаётганига юрак-бағри хун бўлиб ўти-

рибди.

— Хола, бир пасгина мизғиб олинг, бунақада сиз ҳам ётиб қоласиз.

— Уйқум келмапти!

Кутилмаганда бемор бор қучини тўлаб, йўталди. Гўёки аначи шу ҳаракати билан енгиллашгандек, тин олди. Йўтал хар саатда шу тахлит тақорлорлибу тара, ораликдаги вақт худди онасининг ўзида куч тўлаб олиши учун хизмат қилаётгандек эди. Бу йўтал уни шунчалик гулгулага солдики, беихтиёр ўлим соясини энди бу ердан қувшиш мумкин эмаслигига амин бўлиб, хўнграб йиғлаб юборди.

ВИДОЛАШУВ

Онам Қамбарниса аянинг ёрқин хотирасига бағишлайман

БЕХОСИЯТ КҲНГИРОК

— Алло, ассалому алайкум, опа, яхшимисиз?

— Раҳмат, ўзингнинг ҳам соғлигинг, ишларинг яхшими?

— Секин... Бир келиб кетасизми, деб телефон қилаётувдим. Шу ... онамининг сал мазаси қочиб қолди.

— Нега, тинчликми, дўхтирга олиб бормадингларми?

— Қимирлатиш мумкин эмас экан...

Йиллар ва ойлар мобайнида бундай нохуш кўнгироқ бўлмагани учун у жуда қаттиқ изтиробга тушди. Ва шу пайтгача суяниб юрган дуоғўй онаизори ҳақидаги бу совуқ хабарни эшитиб йўлга отланди. Йўл-йўлақай ўйга толди. Синглисининг «кўзларини ҳам очмаяпти» деган гапи... Наҳот, йўқ, йўқ, мумкин эмас, ўлмайди онам. Кўнглининг душманлиги қурсин, нималар ҳақида ўйлаяпти ўзи? Узини ютапти. Кўпчиликда учрайдиган касалликлардан бири— қон босимига дучор бўлган, бу галгисини ҳам шу дардининг хуружи, ўтиб кетар, ахир, умидли дунё, ниятни пок қилмоқ керак.

СЎНГИ ДИЙДОР

Ҳамма оёққа турган. Ака-ука, опа-сингил, амма-хала — бари

ялтиллади. Хайрият, кўрқмаса ҳам бўларкан. Қиз хушбардан сал ўзини босган бўлиб, ичкарига — онаси ётган чоғроққина хонага хатлади. Ўртадаги тўшакда узала тушган онасини, ҳеч қачон бундай ҳолатда кўрмаганлиги учун юраги орқасига тортиб кетди. Кўз ўнгида ҳаммаша елиб-югурган, борганида чой дамлаган, овқат сузган, бор-будини тўкиб солган онасини дард куч-қувватидан айириб, тамомила йиқитиб қўйганди. Унинг кўзлари юмук, очишга мадори етмас, сўзлаш учун оғзини жуфтлар, аммо иккита ёки учта сўзни айтиш учун ҳам куч-қуввати камлик қиларди. Қон томирига эса томчилятиб қилинадиган дори бир текисда оқиб турибди. Буни у сезмаётгандек бемажол, қарахт эди.

— Аяжон, мен келдим, тузукми?

— ...

Кўзингизни очинг, аяжон,— қиз энгашиб, онасининг юзига юзини босди, нақадар ҳароратли тафт, беихтиёр унинг ўпкаси тўлиб, кўксидан бир фарёд отилиб чиқди, ўзини тутолмасдан ҳиққиллаб йиғлаб юборди.

Дийдор ҳам шунчалик аячли бўлармикан? Лоақал кўзини очиб, биргина сўзини эшитишга илҳақ эди. Ҳар гал Тошкент-

руҳсиз бир алпозга киришини у сезар, аммо сафарини узайтиришга имкон тополмасди, у ёқда иши, оиласи бор, тезроқ етиб олиши керак. Қолаверса, онаси ундан узилишни истамас-да, сиртида сир бой бермай, «бизга алағда бўлма, болаларингнинг олдига эсон-омон етиб ол, кизим» деб кисталган қиларди.

ТАҲЛИКА

Бемор сут сўради, кетидан чой, бу қандайин бахт? Иккисини ҳам муҳайё қилдилар. Катта синглиси чойқошиқда унинг оғзига сут қуйди, аёл бир неча томчидан иборат суюқликни ютишга мадор топа олмасди.

— Бу ер...им оғри...япти, бу ер...им,— шўрликкина бошининг ўнг томонини қўли билан ушлаб кўрсатганида, ўтирганлар сергаж тортишди ва «ялт» этиб шифокорга қарашди.

— Ушга жойида қон тўланиб қолган, мана шу уқоллар билан таркалиб қолар!

— Ҳозир қон босимни қанақа?— сўради онаси.

— Қўлимиздан келганини қилаямиз, лекин опа, тўғри тушунинг, ҳамма умид Худодан, раҳм қилса, кўрмагандай бўлиб кетар!

— Хола, пиёлани менга беринг, ўзим ичираман,— у кўз

ёшларини артиб, пиёлани холасининг қўлидан олар экан, суюқлик тўкилиб кетишига бир баҳа қолди.

Куннинг биринчи ярми охиради, ўзгариш йўқ. Онасининг юрак уриши бир текис эмас, дам тезлашади, дам секинлашади. Кўзлари ҳамон юмук, чехраси синик, Эрталабки уколда кўлоёқларини қимирлатиб, оғриқни сезгандай қаршилик қилган беморнинг ҳаракати борган сари сустлашмоқда.

— Ошқозонда ҳеч нарса йўқ, балки зонда овқат ичириш керакдир. Куч-қуввати бўлмагани учун ҳам дардни енга олмаётгандир.

Ҳамшира келиндан чиққан фикр ҳаммага маъқул келиб, таррадулга тушдилар. Кошки эди, бурун тешигига ўрнатилган усқундан юборилган таом дармон бўлса. Кошки эди, онаизори тега расида шунча киши парвона бўлаётганини кўрса, сезса, англа. У — гафлатлар, бир ҳовучгина жони шунчалар ширин ва тотлики, бечора икки дунё оралигида курашиш билан овора.

Кечга бориб, аясининг оғзи тез-тез қурий бошлади. Врач намакобли сувга шимдирилган доха билан артиб туришни маслаҳат берди.

...Тун яримлади. У кечаси йўл юриб келганлиги ва кун бўйи хаста онажонининг руҳсориға кўз тикиб, чарчаганлиги боис мудроққа енгилди. Аммо бу шундай бир мудроқ эдики, кўзларини юмса ҳам уқолмасди, қобқларини очолмас-да, уйқу оламига буткул фарқ бўлолмасди.

Отасининг дарду дунёси қанчалар қоронги, назарида, ҳаммадан кўра у кўпроқ изтироб чекмоқда, аммо тишини тишига босиб, ўзини қўлга олган. Осонми, тўрт ўғил, уч қизининг туғилмоғидан тортиб, уйли-жойли қилишдаги ташвишларни у билан елкама-елка, ҳамнафас бўлиб бошидан кечирган бир умрлик ҳамдами-ю дардқашининг оғир аҳволда ётганлигини кўрмоқ.

Вақт алламаҳал бўлди. Кўзларини очиб қараса, катта холаси ҳамон уйғоқ. Бечорагини икки кундаёқ муштдек бўлиб қолди, жигарининг қийнаётганига юрак-бағри хун бўлиб ўти-

рибди.

— Хола, бир пасгина мизғиб олинг, бунақада сиз ҳам ётиб қоласиз.

— Уйқум келмапти!

Кутилмаганда бемор бор қучини тўлаб, йўталди. Гўёки аначи шу ҳаракати билан енгиллашгандек, тин олди. Йўтал хар саатда шу тахлит тақорлорлибу тара, ораликдаги вақт худди онасининг ўзида куч тўлаб олиши учун хизмат қилаётгандек эди. Бу йўтал уни шунчалик гулгулага солдики, беихтиёр ўлим соясини энди бу ердан қувшиш мумкин эмаслигига амин бўлиб, хўнграб йиғлаб юборди.

БУ ДУНЁ — ОМОНАТ

Онанинг нафас олаётгани ҳам, олмаётгани ҳам сезилмасди. Афтидан, омонат жонини Эгасига топшириш учун охиригина вужудда куч етмаяпти, гўёки бу ёруғ дунёни тарқ этса, яқинлари — турмуш ўртоғи, фарзандлари, жигарлари, неваралари оҳ-нола гирдода қолишларини истамаётгандек эди. Қизик, одамнинг орғиран жойи «жон», дейдилар. Онаизорига на ўзини тиклаб олиши, на абадий уйқуга кетиши учун изн бермаётган ўша жон унинг қаерида бу манзараларни кузатиб турган экан?

Бемор сўнги бор зўрға нафас олди. Ярим очик қолган оғзини бекитишгач, унинг вужудига ҳаёт нафаси, тириклик белгиси бутунлай сўнди. Аллақачон музлаган оёқ-қўллари қўчи кўлиб болганга, кий-чув, дод-фарёд бошланиб қетди.

— Бу мусибатга қандай чидайман, меҳрибонимдан айрилиб қолдим-ку!— дея нола қиларди у. Бундайин художик, бундайин айрилиқ қачондир рўй бериши мумкинлигини ҳали онаси тириклик вақтидаёқ кўз ўнгида ўтказганида ҳозиргичалик ҳолатга тушмаган. Қиз юрак-юракдан, вужуди чок-чок сўзилиб кетаётгандек эзилди-эзилди йиғларди. Гарчанд бу айрилиққа у ўзини жисман ва руҳан тайёргани бўлса ҳам ҳаёли ва тасаввуридagi художликнинг ҳақиқатга айланганлиги... чинакам даҳшат эди.

Начора, ўлим — ҳақ, буни инкор қилиб бўлмайди.

Хулқар ТҲИМАНОВА

ГАР СОҒИНСАМ ЎЗИНГИЗНИ...

Ҳаммамиз тирик жонмиз. Гоҳи маҳзун, гоҳи шодон, қувончу ташвишларга кўмилиб яшайверамиз. Ҳаётда ўз ўрнимизни топиб олганимиздан кейин эса бола-чақамизни ўйлаймиз. Лекин бизнинг кимлигимиз, мансабу мартабамиз каттами, кичикми, барибир «шу менинг зурёдим, ворисим», дея бизларни ҳар доим қўллоғчи ва дуо қилгувчилар ота-онамиздир. Уларни тирикчилигида қадрлаш, меҳр-муҳаббатини қозониш, бир сўз билан айтганда, дуои фотиҳасини олмақ ҳар кимга намасиб этаквермайдиган бахт.

Лекин, бизлар Яратганга минг қатла шукруки, шундай бағри кенг, меҳрибон ота-онанинг фарзандлари эканлигимиздан бир умр миннатдоримиз. Тўққиз нафар ака-ука, опа-сингилларни элга қўшиб, обрў топиб, одамлар орасида «намунали оила» деган номга муносиб бўлиб дунёдан ўтган падаримиз ва волидамиз гўё ҳаммамизни «қани, болаларимиз биздан кейин бир-бирларига қай даражада меҳр-оқибат қўрсатаётган эканлар?» дея ҳар кун, ҳар лаҳза имтиҳон қилаётгандай туолаверади. Негаки,

энди англаяпмиз, уларнинг тирикчилигида айтган бир қалима панд-насихати, ҳатто тергаб, беозоргина қойиб қўйишлари ҳам аслида бетакор ҳикмат экан, давлату саодат экан.

...Кечагина қишлоққа борганимда онам раҳматли еру қўкка сигмай «менинг болам Тошқанда ўқияпти, катта олим бўлади насиб этса», дея ўзига сигмай мактаниб юрганини кўни-қўшилларимдан эшитиб, юрагим алланечук бўлиб кетди. Уйга борсам, қўрғага жой тополмай, ҳар тарафга югуриб, елиб куймаланар, ўзим қолиб, болаларимни ва дўст-қадрдонларимни бирма-бир сўраб чиқар, қайтаётган куним эса қучоқлаб «боложоним, йўлларда эҳтиёт бўл, кўзингга қара, шовшлма, эсон-омон етиб борганинг заҳоти телефон қил, отанг билан кутиб ўтирамиз», дея қайта-қайта тайинлаганларини эсласам, кўзларимга ёш келади. «Нега Тангри таоло ота-онани бу даражада фарзандларига меҳрибон, раҳмдил қилиб яратган экан-а?» — дея ўз-ўзимга жавобсиз саволлар беравераман.

✓ХОТИРА ҒДУСИ

Отам-чи? Эҳ, нимасини айтасиз, тақдирнинг ҳукми шу экан-да, кўзингизнинг олдида бир этак невараларини эркалаб, ўйнатиб юрганида сезмас экансиз. Бир кун келиб...кутилмаганда энг қадрдон, сирдош отажонингиздан айрилиб, дунёга сигмай қолганингизда унинг оилангиз, керак бўлса, сулолангиз устун эканини кеч англаб қоларкансиз. Кечагина отамнинг болаликда бирга ўсган дўстлари Маҳкамбой ота ва Абдуали боболар «Оллоҳ раҳмат қилгур, Тўрабек жўрамининг қишлоқдошларимизга қилган беминнат яхшилликларини санаб санаюига етолмаймиз», дея бир неча жонли мисолларни айтиб берганларида кўнглинг осмон қадар юксалди. Нега десангиз, шу пайтгача онам ҳам, отам ҳам бундай воқеаларни бизларга бирор марта гапирмаганлари учун суяндим. Тўғри-да, қачонки, ҳар қандай эзгу амал ҳеч бир таъма ёки миннатсиз қилинган бўлса, у шунчалик қадри ва азиз бўлар экан. Бу ҳақиқатни мен ўз ота-онамининг яшаб ўтган ибратли ҳаёти мисолида кўрдим.

Мўминжон ТҲРИБЕКОВ, ЎЗМУ докторанти.

✓МУНОСАБАТ

КЕЛИННИ УЙГА ҚАЙТАРИНГ

16-сон — «Ўн саккизга кирмаган ким бор?»

Ўғлингиз сизга ёрдам бўлсин, деб пул топиш ниятида ёшгина хотини, икки боласини қолдириб, чет элга жўнабди. Сиз онасиз, фарзандингизга оқ йўл тилаб, дуо қилмайсизми? «Бола-чақангдан хавотир олма, мен борман, уқаларинг билан бор-йўқлигингни билдирмасликка ҳаракат қилаямиз», демаясизми? Ўғлингиз хотини билан маслаҳатлашиб, бир ҳовлида тўртта оила сиқилишиб қоламиз, деб кичикроқ ҳовли олишга ҳаракат қилибди, бунинг нимаси ёмон? Сиз бўлсангиз келиннингизни ёмонотлик қилиб, эр-хотин ўртасига совуқчилик туширибсиз. Ахир фарзанд бир умр ота-она бағрида яшаш шартми?

Инсон меҳр-муҳаббати масофа билмайди. Энг муҳими, ёшлар фарзандлик бурчаларини унутмай, ота-она ҳурматини жойига қўйишса, шунинг ўзи кифоя. «Бирни кўриб фикр қил, бирни кўриб шукр қил», дейишди. Сиз шундай фарзандларингиз, келин-кувларингиз борлигига шукр қилиб, соғ-омон бўлишлари учун дуо қилсангиз нур устига аъло нур бўларди. Ҳали ҳам кеч эмас, хатоларингизни тузатинг. Қудаларингиздан уз сўранг. Келиннингизни уйга қайтаринг. Ўғлингизга ҳам тушунтиринг. Уларнинг оиласи бузилиб кетишига йўл қўйманг.

Ойша ТҲРАЕВА, профессор.

Мутахассисларнинг фикрича, шамоллаш тананинг касаллик кўзгочи микробларга қарши реакциясидир. Хасталик енгил ёки оғир кечиши, қисқа ёхуд узоқ муддат давом этиши мумкин. Бу бизнинг кўп жиҳатдан иммун тизимимизга боғлиқ.

Қолаверса, шамоллаш кўпроқ стресс ва жисмоний зўриқишлар туфайли пайдо бўлади.

Агар Сизда касаллик ҳеч қандай аломатларсиз пайдо бўлса, шамоллашдан олдинги ҳаётингизни кўз олдингизга келтиринг. Эҳтимол, қайсидир

СИМПТОМЛАР НИМА ДЕЙДИ?

Рухиятшунослар-

нинг таъкидлашича, киши ўзига қанчалик паст баҳо берса, шунчалик тумовга мойил бўларкан. Ҳаёлда ўзига нисбатан бундай қарашларнинг бўлиши танани зарур кислороддан маҳрум қилади. Йўтал бу — гайрииктиёрий тарзда ўзини оқлаш учун бирор сўз айтишга чоғланиш экан. Кўтарилган тана ҳарорати эса, организмга тушган инфекцияларга қарши курашиш кераклиги ҳақида хабар беради. Бирок, айрим кишиларда исит-

гиздагиларга ёхуд ҳамкорларингизга ўз даво усулларингизни маълум қилинг. Шу йўл билан ҳаво йўлларидаги инфекция ҳаракатига маълум маънода тўсқинлик кўрсатган бўласиз.

ЎЗИНГИЗГА Тўғри Баҳо БЕРИНГ

Агар одам ўз-ўзига тўғри баҳо беролса, юқумли инфекцияларга чидамли бўлиб, кам касалланади, мабодо касалликка чалинсада, жараён енгил кечиб, тез

Чой Чирой Бағишлайди

Сочларингизни чой билан ювинг, шунда у жилоланиб, кўркам кўринишга эга бўлади. Бунинг учун 100 гр. қора чойни 0,5 литр қайноқ сувга дамлаб қўйинг. Кейин чой шамасини сузиб олиб, уни 2 литр сувга аралаштиринг.

Ушбу тадбирни ҳафтада бир марта қўллаб турсангиз мақсадга мувофиқ бўлади.

Чойдан юз терисини яхшилаш учун ҳам фойдаланиш мумкин. Бунинг учун пахтали совуқ чойга ботириб, юзингизни, бўйингизни яхшилаб артиб, қуришини кутинг. Юзингизни қайта ювиб ташлаш шарт эмас.

Бу дамлама қуйидагича: бир чой қошиқ кўк чойни чойнакка солиб дамлайсиз ва имкон қадар ҳар икки кунда ушбу муолажани такрорлаб турасиз.

Феруза БОБОХОНОВА, ЎзДХТУ талабаси.

ЎРГАНГАНИНГ ЎЗИНГГА

уни арчиб, шакар қўшилган сутда ушлаб туринг, аччиғи кетади. → Очик идишда тузланган бодринг устига тўғралган хрен барглари қўйилса ёки қуритилгани майдалаб сепилса, моғорламайди.

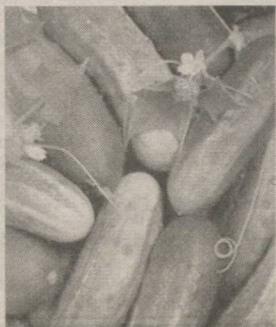
→ Кўк бодрингнинг тўртдан уч қисмини совуқ сувга солиб қўйилса, янги узилгандек туради.

ХОНАКИ ГУЛЛАРИНИ ПАРВАРИШЛАШ

Хонадон гулларини кўпайтириш ва парвариш қилиш учун алоҳида эътибор керак. Шакли, кўриниши чиройли ўсимликларни дераза тоқсига қўйиш керак. Сопол гултувакларни манзарали керамика, ёғоч ёки шишадан ясалган махсус идишга жойлаштирган маъқул. Гулларни тувақдаги ҳамма тупроқ хўл бўлгунча ва сув тагликка оқиб тушгунча сугориш керак. Айниқса, намсевар ўсимликлар экилган гултуваклар тагликда ҳаммаша сув бўлиши шарт. Сув солинган идишни гултувакнинг четига теккизиб туриб, секин қўйиш зарур. Ўсимликларни сугоришдан ташқари, сувсепгичдан сув пуркаб туриш лозим.

Кактусларни тез-тез сугориш ярамайди. Ёш кактуслар қари кактусларга нисбатан сувга кўпроқ талабчан. Қишда камроқ сугорилади. Лекин гултувакдаги тупроқ қотиб кетмаслиги керак. Қиш кунлари кактусларга кўп сув қўйилса, хона иссиқ бўлса натижада улар тез ўсади. Қуёш нури камлигидан узунчоқ ва нимжон бўлиб қолади. Как-

БОДРИНГИ АСЛИДАЙ САҚЛАНГ

→ Ҳар қандай салатни бодрингдан ясалган «елпиги» билан безатиш мумкин. Бунинг учун бодрингларни (охиригача эмас) узунасига, юпка кесиб ёйилади.

→ Бодринг узоқ вақт сақланиши учун уларни сирланган кастролга солиб, қорқонги ёпмасдан, музлатгичнинг энг пастига қўйинг. Шунингдек, уларни полиэтилен халтачаларда ёки хўлланган сочикда ҳам яхши сақлаш мумкин.

→ Бодрингларни тозалашдан олдин улар устидан қайноқ сув қўйиш керак, шунда тузланган бодринг ўз рангини йўқотмайди.

→ Агар бодринг аччиқ бўлса,

туслар кўп сугорилса, чириб кетиши ҳам мумкин. Ёш кунлари кактуслар очик, лекин сояроқ ерларда яхши ривожланади.

Б. СУЛТОНОВА тайёрлади.

ШАМОЛЛАШ СТРЕССДАН БОШЛАНАДИ(МИ?)

муносабатларда янги тажриба орттиргандирсиз ёки бирор одатга ўргангандирсиз. Балки раҳбарингизга биринчи марта юрак ютиб, кўрқмай гапиргандирсиз ёхуд оилангизда ўзарларча ўз айтганингизни қилдиргансиз балки бирор янги иш бошлагандирсиз. Нима бўлганда ҳам ушбу хатти-ҳаракатларга руҳий ёки жисмоний қувват сарфлагансиз. Мабодо киши ўзига нисбатан ҳаддан ортиқ қаттиққўл ва талабчан бўлиб, ўз ички имкониятларини аниқ билмаса, узоқ вақт йўтал ва лоҳасликдан азият чекади. Шундай пайда:

ма чиқиши унчалик сезилмайди, фақат ҳолсизланиш билангина чекланиши мумкин. Бундайлар теарок тузалиб, оёққа туришлари учун ўзларига ўзлари гамхўрлик қилишлари лозим.

→ Шамоллашга учрагач, энг аввало организмга қўшимча куч-қувват бўлувчи қон-томилларни мустаҳкамловчи дармондорилар керак (асосан С витамини. Шуни ҳам алоҳида таъкидлаш кераки, биринчи навбатда шифокор кўригидан ўтиб, унинг тавсияси билангина муолажаларни қабул қилиш мақсадга мувофиқ бўлади). Дори-вор пилеҳлар дамламалари (мутахассис кўрсатмасига биноан), етарли микдорда суюқликлар ичиш, асал истемол қилиш айни муддаодир. Буларни амалга ошира туриб, фикр-ни созлаш, яъни организмда химоя воситаси кучаймоқда, дея тасаввур қилиш лозим бўлади.

→ Йўтал пайдо бўлганида ундан қутулиш учун рухан тетикликка интилинг. Сизни қониқтирмаган ҳолат ва вазиятларни овоз чиқариб айтинг ёки бирор қозога ёзиб чиқинг. Бу борада атрофин-

оёққа туриб кетади.

Рухшуносларнинг фикрига қараганда, ўзига тўғри баҳо берувчилар имконият ва қобилиятларини ҳисобга олиб, куч-қувватини керакли мақсадда сарфлайдилар. Ишларини имконият даражасида режалаштирадilar. Олдида турган вазиятни яхши билиб, вазиятни ҳолис баҳолай оладилар. Зарур пайтларда саломатликларига зиён етказмаган ҳолда ўз ички ресурсларини тўғри сафарбар қилишлари мумкин. Юқумли касалликларга қўққисдан дучор бўлмайдилар.

Ўзига паст баҳо берадиганлар ўзларига ишонмаганликлари туфайли, фаоллик бўлиши лозим жойларда ўзларини ҳаддан ортиқ камсуқум ва тортинчоқ тутадилар. Улар кўрқоқ, индамас, ҳар доим ўзларини айбдор ҳис қилиб, кечирим сўровчи ва яхши хулқ эгаси бўлишга интиладилар. «Қўлимдан келмайди», «билмайман» деган сўзларни кўп ишлатадилар. Бундай кишиларнинг танаси етарли даражада инфекцияларга қарши кураша олмайди. Натижада касаллик пайдо бўлишга имконият туғилади. Баҳо беришнинг (яъни ўз-ўзига) қанча паст бўлиши, шамоллашнинг кучли кечишига сабаб бўлади.

Хуллас, ўз-ўзига тўғри баҳо бериш, авваломбор саломатлигини сақлашда, севиш ва севилишда, ўзини бахтиёр ҳис қилишда жуда катта ёрдам беради.

Аброр УМАРҚУЛОВ тайёрлади.

ОРАЗГУЛНИНГ БИР КУНИ

Оразгул етти йилки, Қорақалпоғистон Республикасининг Кегайли тумани тиббий бирлашмаси бошлиғи, туман марказий шифохонаси бош шифокори бўлиб ишлаяпти. Ҳар куни ўнлаб одамлар билан гаплашади, турли тоифадагиларнинг дардига шерик бўлади. Албатта, беш қўл баробар эмас. Бири тузалиб кетгани учун раҳмат айтгани келса, яна бири масъулиятни ҳис қилмаган шифокордан шикоят қилади. У эса, иши қўлпиги ёки мажлисга шо-

шилаётганини рўқач қилмайди, аксинча, унга обдон тушунтиради ва қўлдан келгунча керакли тиббий ёрдам беришга интилади.

— Шифокор бу руҳшунос бўлиши шарт. Кимлигидан қатъий назар беморни ёки соғломми, бировнинг ортидан келдими, қаерда бўлмасин, қабулдами ёки палатасидами, барибир, чин дилдан гаплашиши керак, — дейди Оразгул Низаматдинова биз билан суҳбатда. — Агар икки тараф бир-бирини тушунмаса, ким ҳақ, ким ноҳақлигини аниқлаш қийин кечади. Айниқса, касал одамни ҳеч қачон ноумид қилмаслик керак. Сизнинг олдингизга келгунча ҳаёлидан мингта ўй, фикр ўтади. Агар шундаям «фалон касаллик билан оғрибсиз, нега кеч келдингиз?» десангиз, биласизми, унинг ҳаётга бўлган умидини сўндириб қўясиз. Шунинг учун мен бирлашмамизга қарашли қайси касалхона

корларимиз учун яратиб берилётган шарт-шароитлардан фойдаланишда ниҳоятда масъулият билан ёндошиш кераклигини қайта-қайта таъкидлайман. Чунки, олайлик, экологик шароит мураккаб бўлган бизнинг чекка ҳудудларимизда ҳам бевосита Юртбошимизнинг гамхўрликлари туфайли аҳоли сиҳат-саломатлигини ҳимоя қилиш борасида қанча катта ишлар амалга оширилди. Энди кегайликлар тиббий ёрдам олиш учун Нукус ёки Ташкентга югуриб юришмайди.

Дарвоқе, суҳбатдошимиз таъкидлаганидек, биз ҳам у раҳбарлик қилаётган шифохонада шу туман аҳолисининг ўз саломатликларини тиклаш учун яратилган шароитлар билан танишдик. 330 ўринга мўлжалланган масканда юзга яқин олий тоифали шифокор, олти юзга яқин ҳамшира эл хизматида. Шунингдек, шифохонанинг 4 та филиали, 19 та қишлоқ тиббиёт пунктидан 12 таси «Саломатлик-1»

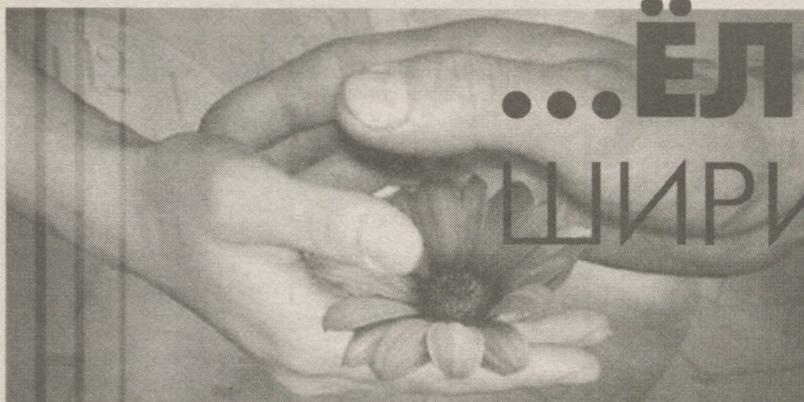
ОДАМЛАР ОРАСИДА

лойихаси асосида замонавий тарзда жиҳозланган. Жорий йилда эса «Саломатлик-2» лойихаси асосида яна учта пунктни жиҳозлаш режалаштирилган.

Кегайлида бўлганимизда 1-ҳамда 2-даражали «Соғлом авлод учун» орденлари соҳибаси Оразгул опанинг ташаббуси билан ташкил этилган «Доктор қиз» фермер ҳўжалиғи аъзоларининг амалга ошираётган хайрли ишлари ҳақида ҳам эшитиб қувондик. Энг асосийси, 15 киши иш билан таъминланиб, мавжуд майдонлардан (120 гектар ернинг 69 гектарига турли хил экинлар — пахта, маккажўҳори, кунжут ва сабзавот турлари экилар экан) олинган ҳосил ҳамда даромад кам таъминланган оилаларга тақсимланар экан.

Хуллас, кегайликка қаҳрамонимиз куну тун улус хизматида, ҳесаф муболага бўлмайди. Унинг учун ҳафтанинг етти куни ҳам иш куни эканлигини таъкидлаш шарт эмас. Зеро, Оразгул Низаматдинованинг ҳар тонги, ҳар туни одамлар орасида ўтади. Бу эса унинг учун жуда оддий кундалик юмушга айлиб қолган.

Аважжон БЕКМУРОВА, «Оила ва жамият» мухбири, Қорақалпоғистон Республикаси.

...ЁЛФОННИНГ ШИРИН МЕВАСИ

учун катта раҳмат. Лекин тақдир йўлларимизнинг бўёғи айро тушгани ростга ўхшайди. Қолаверса... эртаминдан барибир, ёлғонимиз фош бўлади...

✓ ТУРМУШ ЧОРРАҲЛАРИДА

Эртаси куни Муборакни қайнонаси ўзи етаклаб поликлиникага олиб борди. Тахлиллардан сўнг шифокорнинг чиқарган хулосаси шу бўлди: Муборак ҳомиладор экан! Бу хабардан жувон ўзини йўқотаёзди, ҳатто ҳеч кимга сездирмай ўзини чимчилаб ҳам кўрди.

— Буни ўзимиз ҳам биламиз, — овозини кўтариб гапирди қайнонаси атай ҳамма эшитсин деб. — Келинимга қувват бўладиган яхши дорилардан ёзиб беринг...

Муборак қайнонаси билан уйга қайтар экан, кўчада учраган аёллар билан астойдил ҳол-аҳвол сўрашарди. Тез-тез қайнонасига кулиб қараб кўяди, қайнонаси эса унга. У тезроқ уйига етиб боришни истарди, эрига бу хушxabарни қандай айтишни, унинг қандай ҳолатга тушишини ўзича тахмин қилиб борар, юзидан табассум аримасди.

Ажаб, жисмидаги ҳолсизлик ўрнини қандайдир энгиллик эгаллаган. У дунёга қайта келгандай, атрофга ўзгача нигоҳ билан қарай бошлади. Кечагина кўзига бу олам тор ва қоронғу кўрача, одамлар ҳам ташвишлардан ҳоригандай эди. Бугун эса бунинг тамоман акси. Назарида, ҳамма у каби бахтиёр, хуш-хандон...

Дарвозадан кириб келишлари билан, қайнонасида ҳам истиҳола қилмай эрининг бўйнига осилиб олди. Ҳабибулло ҳайрон. Қирқ йил касалдан боши чиқмаган одамдай оёғида аранг судралиб чиқиб кетган хотини шу эдимми? Юзлари ажиб нурли, чехрасидан бахтиёрлик уфуриб турди.

Муборак эрининг юзидан ўпиб қўйди, да, учиб-қўниб уйларни йиғиштиришга уннаб кетди. Қайнонаси уни жимлайиб кузатиб тураркан, «Ўзингга шу кўр!» деди шивирлаб...

Шахло ТОШБЕКОВА,
Наманган вилояти.

Яратган уларни саккиз йилдан бери синайди. Саккиз йилки, турмуш ўртоғи билан яқинларнинг, танишу нотанишларнинг таъна-маломатига дош бериб яшади. Билган у дейди, билмаган бу. Охирги пайтларда қайнонаси унинг уйига келиб, очик-ошқора «кет» дея ҳайдай-диган, ўғлига зуғум қиладиган, Муборакни юмма талайдиган бўлиб қолди.

Бир куни эри худди шундай можаро устидан чиқди.

— Ойи, бу нима қилганингиз? — деди Ҳабибулло югурганча келиб, хотинининг сочларини онасини кўлидан чиқаришга уринаркан.

Она энди ўғлига ҳўжум қилди.

— Шу бугун бу туғмаснинг жавобини берасан. Бермасанг, сени «оқ» қиламан! Хозирок эшитдингми?!

— Ойи...

— Танла. Ё мени дейсан, ё манавини!

— Ойи, гагимни эшитинг.

— Эшитмайман! Саккиз йилдан буён эшитиб келаман мингир-мингирингни. Тоқатим тоқ бўлди. Аммо-лекин билиб кўй: онани норизо қилганинг икки дунё касаси оқрайми?!

— Ойи, мен Муборак билан ажрашмайман!

— Нима?

— У... ҳомиладор!

Шу биргина сўз дарғазаб онанинг ҳам, юраклари пора бўлаётган келининг ҳам дилига ажиб титроқ солди. Муборак ҳайратомуз нигоҳ билан эрига қаради, қайнонаси эса унга.

— Нима дединг? — онаси худди келинини эндигина кўриб тургандек, унга яқинроқ келиб, бошдан-оёқ разм солди.

— Ростданми? — Келинига синовчан кўзларини қадади.

Муборак эрига қаради. Ҳабибулло эса ерга. Кўзларида ёш...

— Ҳа... — Муборак шу сўзнинг оғзидан қандай чиқиб кетганини сезмай қолди. Шу биргина сўз унга нажот бераётганди шу лаҳзада. Фақатгина нажот эмас, умид бахш этаётганди. Шу биргина сўз уни севган кишидан, қадрдон уйдан, турмушидан айирмайдиган қудратга эгадай туюлди, гўёки.

— Вой, ўзим айланай сиздан, нега айтмадинглар менга? Худойимдан ўргилай, сизларга атагани ҳам бор экан-ку. Илойим, умри, ризки билан берган бўлсин... Вой, мени кечиринг, қизим. Ҳўпми? Менинг ҳам набира кўргим келганди-да, айланай. Она бўлганингизда тушунасиз мени. Фақат мендан ҳафа бўлманг! Ўзингизни эҳтиёт қилинг энди. Хай, болам, сен ҳам ишдан эртароқ келгин, тушундингми? Оғирроқ аёлни ёлғиз қўйиб бўлмайди!..

Она кетди. Ҳабибулло индамай уйга кириб кетди. Муборак турган жойида туриб қолди. Кейин ёш боладай ўкириб йиғлаб юборди. Ҳабибулло уни ҳар галгидай юпатмади. Кўнглини кўтарадиган сўзларни айтмади... Муборак ўзи йиғлаб, ўзи овуниди.

— Ҳабибулло ака, мен... эрталаб кетаман.

— Нега? — сабабини жуда яхши билса-да, Ҳабибулло унга шу саволни берди.

— Ортим чидолмайман, сабирини қийнаб юбордим. Шунча вақт сабр қилганингиз, мениям сабр қилишга ундаганингиз

— Онангизнинг (Муборак атай «ойимнинг» демади, бу айрилиққа кўнаётганининг биринчи аломати эди) гаплари тўғри. Сиз ҳам сўнги чора сифатида шу ёлғонни тўқидингиз, биламан...

— Билсанг, индамай ўтир. Худо бир йўлга бошлар! — Ҳабибулло биринчи марта хотинига зарда билан гапирди, кейин даст ўрнидан туриб, костюмини олди-да, кўчага чиқиб кетди.

Муборак яна кўз ёшларига эрк берди. «Индамай ўтир», «Худо бир йўлга бошлар»... Буни қандай тушунсин? Бу эрининг кетма, деганими ёки энди менга барибир, кетсанг кетаверасан-да, деганими?

Эрталаб Муборак ёстикдан бошини кўтаролмади. Ҳабибулло доктор қақириб келди.

— Қуввати йўқ, қон босими тушиб кетган, — деди шифокор аёл. — Эртага поликлиникага чиқсин, яхшилаб текшириб кўрамин.

Тушга яқин қайнонаси етиб келди. Атрофида айланиб-ўргилди, иссиқ хўрда қандай ичирди. Аммо ундан бир қошиқ оғзига олиши билан Муборакнинг кўнгли агдарилди.

— Бошқоронғилик ўзи шунақа бўлади, — дерди тинмай қайнонаси. — Нима егингиз келяпти, айтинг, Ҳабибуллога айтиб, ерининг тагидан бўлсаям топтириб келаман-а...

Аслида эса Муборак... бир вақтнинг ўзида ҳам азоблар домида, ҳам ширин хислар оғушида эди. Қанинғиди, бу ҳақиқат бўлса-ю, мана шу ширин ёлғонларга тўла оламда умрбор қолса...

ЎЙИНДАН ЎҚ ЧИҚАДИ

✓ ТАРБИЯ БЕКАТИ

Салим дарозга тақдир бир этак қиз, орадан анча йиллар ўтиб, бир ўғил фарзанд берганди. Оиланинг катталари меҳнатсевар, ишбилгич, ҳаракатчан бўлгани боис, қизлар ҳам меҳнатга меҳр берди. Кенжа қиз лицей ўқувчиси бўлиб, у ҳам опалари изидан бориш учун астойдил интиларди. Фақат оиланинг ягона ўғил эркаси Сардор — мактаб ўқувчиси. Ота-она ишга кетганда, мактабдан келгач, кўп ҳолларда уйда ёлғиз қолади.

Айниқса, таътил кунларида ҳам кичик опаси мавсумий иш билан банд бўлганлиги учун Сардорга ёлғизлик янада билинди. Оромгоҳда бир мавсум, қишлоқдаги бобосинкида маълум муддат ҳордик чиқариб қайтгач, уйда ул-бул ишларга қарашан бўлиб, кўпроқ кўшни болалар билан ўйнаб вақтини ўтказарди.

Ҳамма бало ана шу ўйинлардан бошланди. Турмуш ўртоғи билан ажралиб, енгил-елли ҳаётга ўрганган аёлнинг ўғли Санжар билан аввал бекинмачқ ўйнади, кей-

ин эса... Санжар уни ўзи бориб келадиган «сўқмоқ»ларига етаклай бошлади. Бир гал у Сардорга шундай деди:

— Юр, бир жойга борамиз. Яхши амаки бор. Пул беради, тўйгунча музқаймоқ еймиз.

Аслида-ку, ҳар куни кечки пайт опаси ёки онаси, дадаси уни музқаймоқ билан сийлашар, бу борадаги биров-

борди. Кўзлари ўйнаган, соқоллари кирпининг тиконидай тиккайиб турган киши Санжарнинг кўлига пакет тутқазиб, алланималарни уқтирарди.

Санжар унга «албатта, ҳаммаси яхши бўлади», деб ваъда бераркан, Сардорга «кетдик» дея ташқарига юзланди.

Йўл-йўлақай Сардорнинг «қани бермади-ку», деган саволига «ҳозир бир жойга бориб, нарса олиб келамиз, кейин беради», деди ишонч билан.

Санжар бошлаган йўл кўшни «дом»нинг ертўласига туташди. Ниҳоят, Санжар телефон кабеллари дастаси олдида тўхтаб, пакетдан чиқарган пичоқ билан уларни кеса бошлади.

Шу аснода Сардорга буюрди: «Сен пакетдан омбирни ол-да, симларни кес». Беихтиёр Сардорнинг бола кўнгли алланечук хавфни ҳис қилиб, уевушди.

— Санжар, нега буларни кесамиз? Қўй, керак эмас, кетайлик, — деди кўли ишга бормаи.

— Тез бўл! — буйруқ охан-

гида гапирди Санжар. Ва шахд билан ишида давом этди. Болалар атиги бир неча кабелни қийнала-қийнала узган пайтларида участка нозирни ёнида икки киши билан пайдо бўлди. Кичкина ўғиллар милиция таянч пунктига олиб келинди. Сардор «ўғри бола» номини олди. Мактабу маҳалла берган ижобий тавсифномаю, тавба-тазарруси ҳисобга олинган бўлса-да, ота-онасининг юзи эл олдида шувут бўлди...

Юрагимнинг мадори, кўзимнинг нури, суюкли дил-бандим! Кўрдингми, ўйламай босилган қадамнинг келтирган оқибатини!

«Одамларга тўқназар бўлинглар, ҳатто мисвок (тиш қовлагич) парчасидек нарсани ҳам кишилардан умид қилманлар», дейилади ҳадиси шарифда. Бу нодир ҳикमतдан чиқадиган хулоса битта: Сардорга ўхшаганларга, Санжарга ўхшаганларга «кўп» музқаймоқ ейиш, текин луқмага кўз тикиш ёмон ишлитини айтиб, шу йўлдан қайтармоқда. Хуллас, ёмонликка бошловчи йўлдан қайтишинг бош сабоғини беряпти.

Салима УМАРОВА,
Навоий вилояти.

(Давоми. Бошланиши ўтган сонларда)

Салима сўраб-суриштириб, Ҳамида-нинг холаси мақтаган бошқа дўхтирга нажот истаб борди.

Қабулхонада ўттиз ёшларда, юзлари юмалоққина, истараси иссиқ жувон билан ёнма-ён навбат кутиб ўтириб, гурунглашиб қолди. Ҳаётда рўшнолик кўрмаган, айниқса, тақдир муштарак одамлар тасодиф туйғайли учрашганларида ҳасрат, изхори дил ногоҳ кучли эҳтиёжга айланади. Бечора бу аёл ҳам фарзандсиз экан. Турмуш қуришганидан буён ўтган йн йил ичида кўрган-кечирганларини худди яқин бир одамига айтаётган-дек сўзлаб берди. Узиям тортинмай, иккиланмай гапирди, ҳеч нарсани яширмади, ҳатто эрининг «айб-ини ҳам секин шивирлаб айтиб юборди.

Салима аёлнинг ҳасратини жимгина эшитди, айни чоғда худди бировнинг тилидан ўз дардини тинглагандек бўлди. Бу дунёда ўзи каби бахти кемтик, кўнгли яримлар оз эмаслигига яна бир қарра ишонди. Ногоҳ ўзи ҳам дардини тўкиб солгиси, кўнглини бўшатгиси келди.

Дўхтирнинг хонасидан қорни хандалакдек дўппайиб қолган ёш жувон чиқди. Эшик тагида шай турган хотинлардан бири шошиб ичкарига кириб кетгач, ўрнини бошқаси эгаллади, навбатсиз кирмоқчи бўлганларнинг йўли тўсилди. Пастаккина узун ўриндиқда ўтирган беш-олти чоғли аёллар қатори Салима ҳам ёнидаги ҳамсухбати билан олдига силжиди. Қайта жойлашиб ўтиргач, аёл Салиманинг тирсагидан авайлаб ушлаб, бир зум юзига диққат билан тикилди:

— Неча йил бўлди турмуш қурганингизга?

— Тўққиз йил.

— Дўхтирлар нима дейишди?

— Шу... энди, — Салима бир зум иккиланиб турди-ю, ҳамсухбатининг қиёфасида зоҳир бўлган ҳамдардлик — хайрихоҳлик аломатини кўриб, истар-истамас шивирлади. — Хўжайин... даволаниши керак экан.

— Ҳмм... Даволандими?

— Даволанди-ю...

— Бўлмаяпти, денг. Тушунарли! — Аёл шундай дея ён-атрофига тез кўз ташлади ва охира энгашиб, сўради: — Ўзингизми... синаб кўрмадингизми?

Салима ҳамсухбатининг нима демоқчи эканига тушунолмади, саволмуз қараб тураверди. Аёл керакли сўзни қидириб, бир зум тарадудланди.

— Шу энди... ҳалиги... бошқаси билан алоқа қилиб кўрмадингизми?

Салима ҳайратдан серрайиб қолди. Ҳамсухбати га ражу-алам ва зўғум билан қаттиқ тикилди. Аёл шундагина синалмаган отнинг сиртидан ўтиб, «қовун» туширганини пайқайди, саросимага тушди. Бечора оғзидан чиқиб кетган гапдан афсусланиб, тилини тишлади. Аммо энди кеч эди. Айтилган сўз — отилган ўй! Айни чоғда энди индамаслик ҳам ноқулай туюлди.

— Сиз мени тўғри тушунинг, айланай. Ёмон бўлганда айтмадим. Ахир ҳаётда нималар бўлмайди, дейсиз. Бу шўр пешона мажбур қиларкан.

— Хўш, сиз ўзингизни синаб кўрдигизми? — Салима беихтиёр аёлнинг гапини ўзига тўқмоқ қилиб қайтарди.

— Мен ҳақимда қандай фикрга борсангиз майли, ихтиёрингиз. Мана, шунча дардлашдик, энди бунга яшириб нима қиламан? Ҳа, мен ўзимни... синадим. Шунга... мажбур бўлдим, бошқа иложим қолмаганди, ахир. Эримни яхши кўрадим. Фарзанд кўрмасак, бошқага уйланиши аниқ бўлиб қолувди. Ундан ажралишни истамадим. Чўкаётган одам хасга ёпишганидек, оқибат... шу ишга кўл урдим... Ҳозир... ҳомилам уч ойлик бўлди. Худо бу гуноҳимни кечирар...

Салима нимадир дея хитоб қилмоқчи

бўлди-ю, вужудини жунбушга келтирган тугённи ифодалай оладиган сўзни топишдан ожизлик қилиб, индаёлмади. «Э-ҳа, биркам дунёда ҳали бунақа ишлар ҳам бор экан-да!» деган фикр миёнага болгадек урилди.

Барибир аёлга раҳми келди. Айни чоғда уни кечиролмаслигини билди. Ногоҳ ўзининг туриш-турмуши, қайнонасининг яқинда ўлган берган ўша маслаҳати эсига тушди. Наҳотки, бир кунмас бир кун эри уни ташлаб кетса? Ҳозирча маҳкам турибди. Аммо ойиси тинимсиз кулогига қуяверса, таниш-билишлар ҳам шу маслаҳатни бераверса, фарзандсизлигини ёдига соладиган ҳар бир кўнглисизлик, беҳуда кутиш билан ўтаётган нурсиз — нохуш кунлар охири оқибат ўз ишини қилмайди, деб ким кафолат бера олади?! Демак, у ҳам нимадир қилиши керак. Хўш, қўлидан кел-

Шодмон ОТАБЕК

кўриб қолдингиз. Майли, ҳар кимнинг гуноҳи ўз бўйида. Ишқилиб, мени қарғамасангиз бўлди. Болага касри урмасин дейман-да. Балки бошқа кўришмасиз. Сиз ҳам тилагингизга етинг, хайр.

— Хайр, — Салима ўзини қўлга олиб, очик чеҳра билан хайрлашаркан, аёлнинг орқасидан афсус-ачиниш ва мавҳум бир дилгирлик билан қараб қолди. Бу кутилмаган учрашув, тасодифий сирлашув унинг дардини баттар янгилаб, эски ярасини қайта тирнагандай, ҳали олдинда рўй бериши мумкин бўлган кўнглисизликлардан огоҳлантирғандай бўлди.

Наҳотки, ҳаётда виждонга зид иш қилмай туриб, мақсадга эришиб бўлмаса? Наҳотки, охир-оқибат биркам дунё гаройиботларига кўниқиб яшашдан ўзга чора йўқ?!

Салима ҳаёл билан андармон бўлиб, навбати келганини сезмай қолди. Ҳарқалай, ўзидан кейинги аёл инсофли экан, эслатиб қўйди.

Кўринишдан ёшани белгилаш қийин бўлган, юзлари сип-силлиқ хотин Салиманинг касаллик тарихига диққат билан кўз ташлади.

— Чевар экансизда, — деди у жилмайиб. — Яхши ҳунар, айниқса аёллар учун. «Ҳунар-ҳунардан унар» деб бежиз айтишмаган. — Хўш, — дўхтир тарихнинг кейинги саҳифасини очиб, ёза бошларкан, бирдан жиддий торти. — Хўш, эшитаман.

Салима айтган гапини ўзича минг бора ўйлаб-пишитиб юрган эди. Шу топда рўпарасида ўтирган оқ халатли, бу хотин бирдан бир нажоткор бўлиб кўринди. Мана энди олдинги елиб-югурганлари, чеккан изтироблари — ҳаммаси барҳам топади. Бунинг учун бутун дарду армонини яширмай тўкиб солиши, дўхтирга тушунтира олиши керак, холос.

Салима гапираётганда дўхтир яна энгашиб ёза бошлади. Бошини кўтармагани, кўнгли ойнаси — кўз кўзга тушмагани учун эзилб-қийналиб айтаётган ҳар бир сўзи қанчалки ўринли, жўяли чиқаётганини билолмай, дилтанг бўлди. Назарида, шунчаки қозоғча қайд қилиб қўйиш учунгина гапираётгандек эди.

— Мана шу текширувлардан ўтиб келинг.

Дўхтир йўлланмаларни узатди. Шу билан гап тамом дегандек, касаллик тарихини ёпиб, эшикка қаради. Салима балки дўхтир яна бирон нимани сўраб дея бир зум каловланди. Сўхбатнинг шу зайлда бошланиши тўғри, аммо томдан тараша тушгандек чала тугаб қолиши сал галати туюлди. Кўнгли алағда бўлиб қолди. Дўхтир бошқа ҳеч нимани сўрамади. Салима бўшашибгина «хайр» деганида, «ҳалиям шу ердამисиз» дегандек ҳайрон бўлиб қаради ва истар-истамас «хайр» деб қўйди.

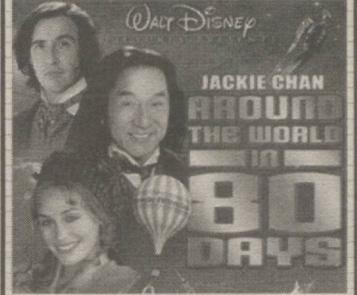
Уч кундан кейин, текширувлардан ўтиб, яна ўша дўхтирга йўлиқди. Қозғоларини узатиб, худди лоторея билети га қандай ютүк чиққанини билмоқчи бўлган одамдек бетоқат кута бошлади. Дўхтир қозғоларни бирин-бирин варақлаб кўргач, бамайилхотир касаллик тарихига елиллаб, ёпиштирди. Олдидаги календар ёнида муҳрланган тоза йўлланмани олиб, бир нималар ёзди ва Салимага узатди.

— Касалингиз айтарли жиддий эмас, синглим. Хавотирланманг. Ҳозирча мана шу дориларни ичиб туринг. Кейинроқ яна бир учрашарсиз, — дўхтир шундай дея шошиб соатига қаради. — Навбатдагиларга айтинг, мени кутишмасин. (Давоми бор)

КИНО ВА ҲАЙВОНЛАР

Ҳайвонлар энг кўп иштирок этган фильмларни аниқлаш бўйича ўтказилган таҳлил натижалари бизга қизиқарли рақамларни тақдим этади. "Дунё бўйлаб 80 кун" фильмида 8552 та ҳайвон суратга олинган. Уларнинг 3 мингтаси қўйлар, 2 мингдан кўпроги сиғирлар, 950 таси эшак, 800 таси от, 512 та маймун, 17 та қўён, 15 та фил

бўлиб, шунингдек, 4 та туяқуш ҳам иштирок этган. Фильм 1956 йилда режиссёр Майкл Андерсон томонидан суратга олинган.

Энг кўп от иштирок этган фильм Александр Гтушконинг "Илья Муромец" фильми ҳисобланади. Унда 11 мингта от қатнашган экан.

Энг кўп ҳашаротлар эса режиссёр Ирвин Аллен томонидан 1978 йилда суратга олинган. Фильм "Рои" деб номланиб, унда 22 миллион ари тасвирга туширилган.

ТВ МУТОЛААГА ЧОРЛАЙДИ

БИ-БИ-СИ телеканалида Англияда энг кўп мутулаа қилинадиган китобни аниқлаш учун махсус кўрсатув ташкил қилинган. Бундан кўзланган асосий мақсад, томошабинларни оммавий тарзда китоб ўқишга жалб қилиш. Кўрсатув қондасига мувофиқ, аввал томошабинлар ёзма овоз бериш йўли билан энг машҳур асарларнинг номларини аниқлаб берадилар. Кейин эса улар орасидан 100 таси танлаб олинади. Шундай қилиб, "Қисқа рўйхат" ("Short list") ту-

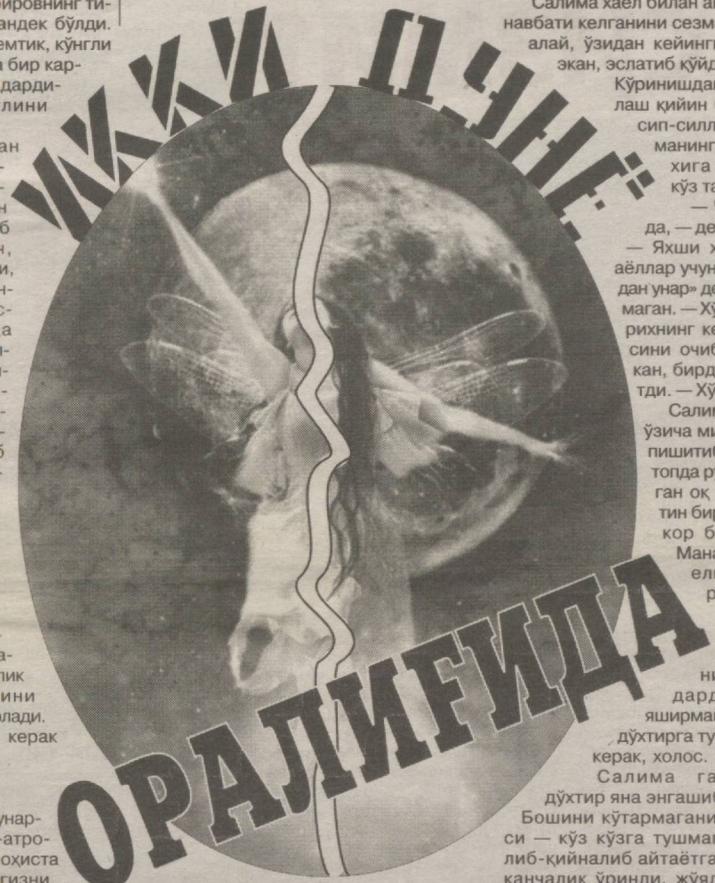

зилади. Ва овоз берилган асарлар номи бирин-кетин камайиб бораверади.

Ҳозиргача 21 та машҳур асар номлари аниқланган. Уларнинг ичида британияликларнинг ўзлари севиб мутулаа қиладиган Эмил Брондран тортиб, Жоан Роулингга бўлган асар муаллифларининг номлари келтирилган. Шунингдек, машҳур 21 та асар рўйхатида 5 та Америка адаби, руслардан эса фақат Лев Толстойнинг "Уруш ва тинчлик" асари киритилган, холос.

Муҳими, асарларнинг нечани ўринни олиши эмас, балки одамларнинг кўпроқ китоб мутулаа қилишларидир. Шу жиҳатдан бу телелойихадан ибрат олса арзийди.

Наргиза САРИМОВА тайёрлади.

Азалдан маълумки, ота-она ва болалар ўртасида алоҳида бир бутунлик бор. Бола ота-онасини қуриши ёки эшитиши шарт эмас. Унинг онгида ҳар доим уларнинг хислари ва фикрларига доир тўлиқ ахборот мавжуд. Бола ўзи англамаган ҳолда ота-онаси ҳақида ҳамма нарсани билиб туради, аммо буни сўзларда ифода қилиб беролмайди, холос. Шу сабабли ота-оналарнинг муаммоси кўпайган бир пайтда, улар ўзларини галати тута бошлайдилар ёки касал бўлиб қоладилар.

Бекорга «Гуноҳинг беғуноҳингга уради» демайдилар. Бу ҳақиқатан ҳам шундай: боланинг тўсатдан касал

МУҲОКАМА УЧУН МАВЗУ

ган ва боламга нисбатан қизиқишимни бутунлай йўқотгандим. Болам билан мулоқотда бўлгандан кўра, бирикки соат компьютерда ишлаш ёки бирорта қизиқ китоб ўқиш афзалдек эди. Хотиним ҳам шу. У ҳам илм билан банд, хуллас, биз иккаламиз ҳам ўзимизнинг кимлигимизни кўрсатиб қўйиш учун бандмиз, шу сабабдан боламизни бутунлай ёдимиздан чиқаргандик. Уни шоша-пиша богчасига ташлаб келар, уйда эса қоринни тўйғазгач, ёнига ўйинчоқларини уюб

— Унга ёрдам беришнинг иложи борми? Дўхтирларнинг айтишича, бу касалликка қарши ҳеч қандай дори-дармон йўқ эмас. Фақат парҳез қилиш керак, дейишяпти.

— Диатез касаллигига қарши доирлар йўқ эмас, бор. Булар гомеопатик воситалардир. Аммо энг муҳими, сиз аввал ўзингизни «тозалаб» олинг. Қирқ кун давомида худого илтижо қилиб, фарзандингизни ҳималалик пайтида олдириб ташламоқчи бўлганингиз учун истиффор этинг. Ва шуни унутмангки, оилангизда эрингизга нисбатан норозилик билдираверманг. Оиладаги ҳар қандай зид-

БЕГУНОҲНИНГ ГУНОҲИ СИЗМИ?

бўлиб қолиши — ота-она учун оғоҳлантиришдир. Демак, ўша ота-она ўртасидаги муносабатда мувозанат бузилган, нимадир ёмонлик содир бўлган. Аммо бу пайтда катталар болага турли доирлар ичиришга тушадилар. Болага нисбатан бу каби кўр-кўрона муносабат уни баттар заифлаштиради.

Унутмангки, бола онгида ота ва онага нисбатан теппа-тег миқдордаги ахборот бордир. Ушбу тенглик бузилгач, бола кескин ўзгаришларга учрайди.

РАШҚАНД ТУФИЛГАН АШК

Рўхшунс шифокорга бир болани олиб келишди. Бу гўдак тутқаноқ касалига йўлиққан экан. Энг ёмони, унинг тутқаноғи ҳеч қутилмагандан тез-тез содир бўларкан. Шифокорлардан қаноатланмаган эр-хотин боласини турли киничани, дуохону табибларга ҳам олиб борганлар. Аммо бола вақтинча тўзатилганда бўлар, кейин яна касал хужур қилар экан.

— Сиз жуда рашқи экансиз, — дейишди болани текширган рўхшунслар унинг отасига. — Рашқ — тажовузкор рўҳият, ёмон муҳитни юзага келтиради. Аёлингиз билан хушмуомала бўлиш ўрнига унга захрингизни сочар экансиз. Шу сабабдан ҳам сизнинг биринчи никоҳдан бўлган ўглингиз гиёҳванд бўлиб кетган, иккинчи никоҳингиздан туғилган бу бола эса тутқаноқ касаллигидан азобланмоқда. Боладаги бу ҳасталик баъзан сиз унинг онасини ўлдиришга ҳам тайёрлигингиз ваҳидан юзага келган, — дейишди.

Дарҳақиқат, қачонки уйда шовқин-сурон, жанжал бошланса, албатта бола ё шамоллаб қолади ёки қулоғи оғрий бошлайди. Боладаги бундай ҳолат жанжалхал ота-оналарига гўёки: «Менга» оиламиздаги тинчлик, осудалик керак!» дейётгандек.

Бундан ташқари, болаларда жиззакилик ҳолатлари ҳам кўп учрайди. Бунинг асосий сабабларидан бири — унга атрофдагиларнинг меҳр кўрсатмаслигидандир. Масалан, кўпчилик ота-оналарнинг фикрича, бола уларнинг рўғига тушов бўлаётгандек, оқибат ўзларини моддий жиҳатдан тиклаб олишлари айнан фарзандлари ҳақлат бераётгандек бўлаверди.

«Ўғлим ёшлигида жуда тажани ва тўполончи эди. Ўша пайтлар мен бутун диққат-этиборимни ишга қарат-

ташлар ва яна ўз ташвишларимиз билан овора бўлардик. Ва кўп ўтмай безэтиборлигимиз туфайли у бизга қарши болаларча исён кўтарди. Унинг бўлар-бўлмагаси жазавага тушаверишидан беэтиборлик бўлди. Биримиз қўйиб, биримиз у билан ўйнайдиган, сўхбатлашадиган бўлдик. Биласизми, шундай ювош, ақли ва меҳрибон боламиз бор эканки, ўзимиз ҳам ҳайрон қолдик», дейди яна бир ота.

Кўп ҳолларда эса бола онгидаги салбий ҳолатлар улар ҳомилалик пайтидаёқ юзага кела бошлайди. Бежизга бўлар-бўлмагаси жазавага тушаверишидан ҳомилдорлик пайтида қандай касалликлар билан оғриганларидан ташқари, уша пайтда улар қандай ўй-хаёллар билан яшаганликларини суриштирмайдилар. Шунингдек, ҳомилдорликда эр-хотиннинг ўзаро муносабатлари ҳам бола рўҳиятига қаттиқ таъсир қилар экан.

ЖОН ИЧРА ЖОН СЕЗГИСИ

— Ҳомилдор бўлиб қолганингизни билганингиздан кейин сиз болани олдириб ташламоқчи бўлгансиз, — дейишди бир онага чақалонини текширувдан ўтказган психотерапевтлар. Кичкинтойда диатез касали бошланган экан.

— Сиз-ку болани туғибсиз, аммо онгингизда уни йўқ қилишни истаган фикрингиздан из қолган. Баъзан ўшанда бир қарорга келиб, ҳомилани олдириб ташламоқчи бўлгансиз, аммо сиз, афсуслангансиз чоғи. Туғишни истамаслик — болага нисбатан тўғридан-тўғри тажовуздор. У бунга жавобан касал бўлиб қолган...

Бу гаплардан кейин онани баттар ваҳима босди, виждони қийналди. Умид билан рўхшунс-психотерапевтлардан сўради:

диат бола саломатлигига таъсир қилиб бораверди.

Кутилмаганда бўйида бўлиб қолгани, туғруқдан кўриш, эрдан хафа бўлиш, қариндошлар билан келиш-мовчиликлар — буларнинг ҳаммаси болага ўтади. Унинг онгида ўзини йўқ қилиш фикри шакллана бошлайди. Натижада бундай бола нимжон, касалманд бўлиб туғилади. Ҳатто туғруқонадалик пайтидаёқ, юқумли касалликларга чалинади.

Бунда шифокорларнинг айби йўқ. Диатезлар, аллергиялар, энтрилар, стафилокок инфеқциялари — буларнинг бари ота-онанинг ҳомила ривожланаётган ва бола дунёга келгандан кейинги ёмон ўй-фикрлари маҳсулидир.

АЖРАШИШДАГИ АЖРАЛИШ

Бир аёл кизалоғини шифокор кўригига олиб келибди. Қизча яқиндан бошлаб бир ўзи бир хонада қолишдан ва қоронғуликдан кўрқадиган бўлиб қолибди. Сўхбат давомида шу нарсга маълум бўлдики, унинг ота-онаси ажрашиш арафасида экан.

Аммо кичкина кизалоқ учун ажрашиш дегани нима ўзи? Бу, аввало отасини йўқотиб қўйиш демакдир. Ота эса бола учун қалқон, ҳимоячи бўлади. Қизик, она ўз эридан ажрашиш фикрига келган заҳоти, ҳали оилада бу мавзуга доир очиқчасига гаплашилмаган, жанжаллар бўлмаганига қарамай, қизчада кўрқув ҳисси пайдо бўляпти. Бу билан у ҳам ота, ҳам онасига ўзининг қандай хавф-хатарда қолаётганини билиб-билмай намойиш қилаяпти. Ўша аёл эрига лом-мим демади ва аста-секин ажрашиш фикрини ҳам ҳаёлидан чиқариб ташлади. Буни қарангки, қизни кўрқув ва даҳшатлар ҳам тарқатиб, тузалиб кетибди...

Биз катталар бир нарсани унутмаслигимиз муҳим: қачонки оилада тинчлик, тотувлик ва барқарорлик бўлар экан, шу муҳитдан улғаяётган бола соғлом ва хотирхам ўсади. Гарчи болалар ҳаётдан мўъжизалар қутиб яшасалар-да, улар учун барибир бу дунёдаги энг бебаҳо неъмат — ота-она меҳри бўлиб қолаверди.

Дилфуза ҚЎЗИЕВА,
журналист

«ЭНГ ЗУККО ОИЛА»

ФИКР БЕЛЛАШУВИГА МАРҲАМАТ!

1-САВОЛ

Бу файласуф инсоният тафаккуридаги бир қанча йўналишларни ўзгартира олган файласуф. Унинг «Платон менинг дўстим, лекин ҳақиқат ундан қимматлидир» деган машҳур сўзлари бор.

Гап қайси файласуф ҳақида борапти?

2-САВОЛ

Табиатдаги ҳар бир ҳодисада ажаб аломатлар яширинган бўлади. Шундай бир балиқ борки, унинг оғзи ҳеч қачон ёпилмайди. Оғзини ёпишига баҳайбат тишлари халақит беради. У оғзи очик ҳолда яшаб, дунёдан ўтади.

Топинг-чи, бу қайси балиқ экан?

Ғолиблар учун тахририятнинг махсус совғаси бор.

ОАЖ «AGRO INVEST SUG'URTA»

қуйидаги сугурта турларини тақдим қилади:

- Бахтсиз ҳодисалардан эҳтиёт шарт сугурта қилиш;
- гаровга қўйилган мол-мулкларни комплекс сугурта қилиш;
- транспорт воситаларини сугурта қилиш;
- ипотека кредитларини комплекс сугурта қилиш;
- йўлдаги мол-мулкларни (юкларни) сугурта қилиш;
- кредитларни сугурта қилиш;
- тадбиркорлик таваққилчиликларини сугурта қилиш;

- лизингга олинган қашлоқ хўжалик техникаларини сугурта қилиш;
- қашлоқ хўжалик маҳсулати етиштирувчиларнинг бўлғуси бошоқин дои экинларидан (бугдой, арпа, сули, жавдор) кам ҳосил олиши натижасида кўрадиган молиявий зарарларни сугурта қилиш;
- қашлоқ хўжалик маҳсулати етиштирувчиларнинг пахта экинидан кам ҳосил олиши натижасида кўрадиган молиявий зарарларни сугурта қилиш.

ОАЖ «AGRO INVEST SUG'URTA» —
бизнесда энг ишончли ҳамкор!
ТЕЛЕФОНЛАРИМИЗ: 273-74-86 (факс),
273-74-69, 273-74-59

КЕЙИНГИ СОНЛАРДА:

ЎГАЙ ОТА:

Отанинг (ҳақиқийми, ўғайми — фарқи йўқ) фарзанди учун қилиши мумкин бўлган энг яхши амали — унинг онасига нисбатан меҳрли бўлишидир. Агар сизда унинг онасига бўлган муносабат самимий ва тоза бўлса, боладаги ҳар қандай кўринишдаги рашқ тўғёнлари ўз-ўзидан барҳам топади.

МАЪШУҚАЛИК БАЛОСИ

...Ўтган беш йил давомида ҳеч нарсга йўқотмадим. Ҳаётим ўша-ўша... Аммо афсуски, ҳеч нарсга топа олганим ҳам йўқ. Ор-номусимдан кечганим, бировнинг эрини бутун вужудим билан севганим билан англаганим шу бўлдики, унинг қалб уйининг эгаси мен эмас, қонуний хотини экан...»

«Оила ва жамият» газетаси тахририяти «Соғлом авлод учун» халқаро хайрия жамғармаси директори Нозимжон Мўминовга воллида муқтарамаси

УЛФАТХОН аянинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик изҳор этади.

Муассислар: Ўзбекистон хотин-қизлар қўмитаси, Болалар жамғармаси ва «Соғлом авлод учун» Халқаро жамғармаси

Фойдаланилмаган қўлғазмалар тахлил қилинмайди, муаллифларга қайтарилмайди, ёзма жавоб берилмайди.	Бош муҳаррир: Норқобил ЖАЛИЛОВ		ОБУНА ИНДЕКСИ — 176
«Шарк» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмаҳонасида чоп этилди. Тошкент, Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Босишга топшириш вақти — 15:00. Босишга топширилди — 16:00	Қабулхона: (тел. ва факс) 233-28-20	МАНЗИЛИМИЗ: Тошкент — 700000 Амир Темура кўчаси, 1-тор кўча, 2-уй Мўжла: «Олой» бозори ёнида	Ўзбекистон Матбуот ва ахборот агентлигида 0169-рақам билан 11.01.07да рўйхатга олинган. Буюртма Г — 432. Формати А-3, ҳажми 4 табоқ. Адади — 11938 Навбатчи — Санобар ФАХРИДИНОВА Саҳифаловчилар — Илҳом ЖУМАНОВ, Шерзод БАРОКОВ Мусахҳилар — Саидгани САЙДАЛИМОВ, Тамола АХМЕДОВА
E-mail: oilavajamiyat@mail.ru oilavajamiyat@rambler.ru	Web-site: oilavajamiyat.uz		ISSN 2010-7609 2 3 4 5 6 7 8
Газета тахририят компьютер базасида терилди ва саҳифаланди.			